ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

40 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XXVI
Број 708
24. јул 1965.

Dan BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

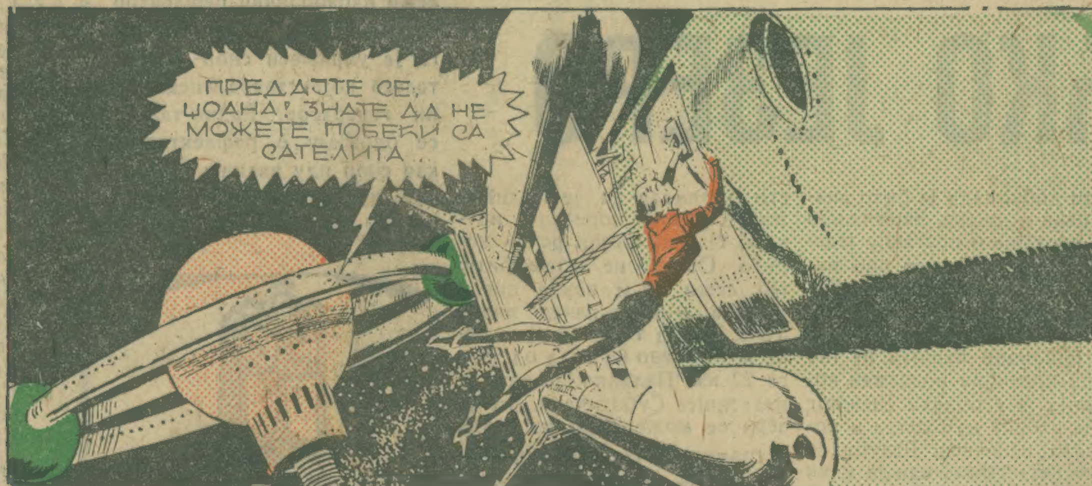

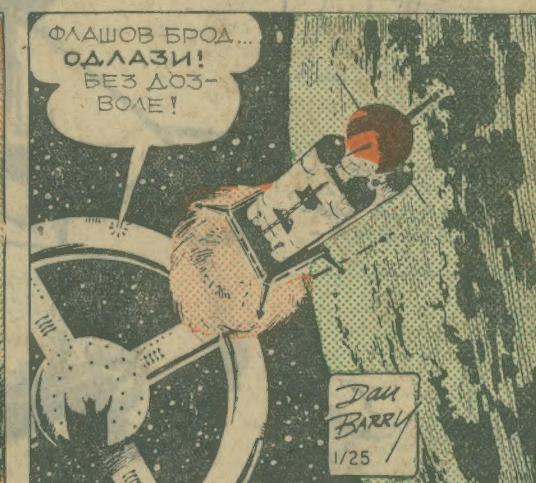

У ОВОМ БРОЈУ:

ПУЛСКЕ ЛЕГЕНДЕ
ТАКАВ ЈЕ БИО НАШ ПОРУЧНИК
ЂАВОЉИ МЕДВЕД ИЗ ПАКЛЕНЕ ЈАЗБИНЕ
ЛЕТО, ГИМНАСТИКА И ПЛУЋА
ТРАВА НА ПЕПЕЛУ
КО ЈЕ БИО „ГВОЗДЕНА МАСКА"
ПОБЕДЕ И ПОРАЗИ ПАУЛА КЕРЕСА
НАЈЛЕПША ПТИЦА
КО СЕ ПОСЛЕДЊИ СМЕЈЕ
НАЈМАЊИ НА СВЕТУ
КРОЗ ПОВЕСТ ОКЕАНА
ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

кроз векове

ПРОТИВ ВОЉЕ СВЕВИШЊЕГ

О томе како увече и ноћу да осветле своја пребивалишта људи су мислили још пре десетак хиљада година. Али успеси на том пољу дуго су били незнатни. Непоуздана и слаба светлост луча, свеће или кандила у кућама, огањ ватре или бакље на отвореном простору — то је готово све чиме је човек располагао да би разбио таму.

Потреба за бољим начином осветљавања расла је с временом. Та потреба постајала је све већа нарочито од 17. века, када су из дана у дан почела да се шире градска насеља са читавом мрежом уских и кривудавих улица, уличица и ћорсокака. Њих је, с доласком ноћи, требало осветлити било на који начин.

Енглез Фредерик Винзор израдио је план о осветљавању улица помоћу гаса који се добија при преради каменог угља. Винзор је желео да у првом реду осветли Лондон, град познат по својим честим и густим маглама.

Нама се данас чини да је Винзоров предлог морао бити дочекан са одушевљењем. Међутим, његов план је проглашен за најглупље фантазирање, а за самог Винзора почело се причати да је изгубио памет. Нарочито су се на план о гасном осветљењу окомили свештеници из читаве Европе. Године 1819. општински оци немачког града Келна чак су објавили неку врсту прогласа у коме је, између осталог, стајало: „Сам господ створио је то да ноћу буде тама; грешно је да се људи мешају у божје послове, а исправљати постојећи божји поредак још је грешније и због тога није потребно никакво осветљавање улица".

Природне лепоте наше земље

ПАЛИЋКО ЈЕЗЕРО

ПАЛИЋКО језеро лежи 7 км источно од центра Суботице, на 107 м надморске висине. Има површину од 5,76 км², те представља највеће језеро у Бачкој. Међутим, оно је врло плитко — најчешће 1,5—2 м. Највећа му је дубина 3,5 м. Температура воде Палићког језера лети достиже до 25° Ц. Она је лековита. Њена лековитост помиње се први пут 1823. године.

Језеро је постало у удубљењу између пешчаних дина и лесних наслага још у леденом добу, када је било знатно веће и дубље. Занимљиво је и предање о постанку језера. На месту где се оно налази били су пашњаци. Тамо су пастири копали бунар ради напајања својих стада и том приликом наишли на огромну количину подземне воде, која је у облику снажног млаза избила из бунара и поплавила пашњаке. Разуме се да то није тачно, али је ипак један мађарски географ унео ту легенду у свој уџбеник. Наши географи су раније често истицали да је Палићко језеро речног порекла— мртваја, тј. напуштено речно корито. Оно то не може бити, јер лежи 22 м изнад нивоа Дунава, а 38 м изнад нивоа Тисе. Поред тога, од прве реке је удаљено 65 км, а од друге 22 км. Палићко језеро је излетиште Суботичана. До језера се може доћи из града и трамвајем. На његовим обалама проводи одмор око 18 хиљада људи (по подацима за 1964. год.).

ЕЛЕКТРОКОПТЕР

Модел овог хеликоптера необичног изгледа час се уздиже до висине од 15 метара, час се спушта, час опет непомично лебди у ваздуху. Његова елиса дугачка готово два метра окреће се захваљујући електромотору истосмерне струје. Али, проводника за довод електричне енергије нема.

Електрокоптер добија електричну енергију без проводника. Испод њега, на земљи, лежи параболични рефлектор сличан каквој чинији. На њега је управљен сноп микроталаса које ствара специјални генератор. Радио-таласи се одбијају о рефлектор и као сноп иду навише где падају на пријемну решеткасту антену хеликоптера. Антена

има 0,8 квадратног метра. Лака, прозирна антена састављена је од неколико хиљада полупроводничких диода. Оне претварају добијену енергију у истосмерну струју и преносе је мотору.

Амерички научници, творци електрокоптера, сматрају да ће нови, савршенији модел овог апарата моћи да служи као лифт. Они предвиђају да ће се слични апарати моћи употребити, на пример, као ваздушни светионици, као „лебдеће платформе" за специјална телевизијска снимања и томе слично.

Паукова мрежа узор за грађење висећих мостова

Један од најславнијих градитеља и пројектаната мостова, енглески инжењер Сем јуел Браун дошао је на занимљив начин до свог проналаска — гвоздених висећих мостова. Радећи на пројекту моста преко реке Твида у Шкотској, данима није могао да реши тај тежак проблем, јер су и корито реке и обале били непогодни. Зато је требало некако другачије конструисати мост.

Одмарајући се једног дана у башти, запазио је међу гранама разапете нити паучине. Ветар је њихао гране, а Браун, коме су у мислима увек тако рећи били мостови, гледао је у паучину. Он је у њој гледао мали, лаган, једноставан, изванредно чврст и добро замишљен мост...

То га је инспирисало да пронађе нов систем за градњу мостова, систем висећих мостова.

ЗРНА ЗНАЊА

ИЗ ЗБИРКЕ ЧИКА СТАЈЕ

ЗАГОНЕТКЕ — ПИТАЛИЦЕ

1, Где се вода најскупље продаје?
2. Где у вола има највише меса?
3. Зашто беле овце више једу него црне?
4. За шта се коњ води на воду?
5. Када је коњ најтежи?
6. Какве шуме има највише?
7. Каквог песка у мору највише има?
8. Ко вазда кука, а невоља му није?
9. Која је вода без песка?
10. Која је вода најшира а најплића?
11. Која је риба најмања?
12. Која свећа више гори, воштана или лојана?
13. Који кривац сече ноге правима?
14. Коју траву и слепци познати могу?
15. Ко поцрвени кад умре?
16. Ко све језике на свету зна?
17. Шта без ногу бежи, а без руку граби?
18. Шта вода не може однети?
19. Шта има и у води и у гори једно исто име?
20, Шта је веће кад му се одузима, а мање кад му се додаје?

ОДГОВОРИ:

1. У апотеци.
2, Под кожом.
3. Јер је белих више.
4. За улар.
5. Кад ти стане на ногу.
6. Криве.
7. Мокрог.
8. Кукавица.
9. Суза.
10. Роса.
11, Она којој је реп најближи глави.
12. Ниједна не гори више него ниже.
13. Срп.
14. Коприву.
15. Рак.
16. Одјек.
17 Риба.
18. Сенку, хлад.
19. Клен (риба и дрво).
20. Јама.

ТАПЕТИ КОЈИ ГРЕЈУ

Нов систем за загревање просторија који се, као тапети, лепи по зидовима и таваници стана пронађен је у Сједињеним Америчким Државама.

„Сан-гло" — како је назван — подсећа на известан начин на сендвич: састоји се од два веома танка слоја поливинила између којих је најлонска мрежа проткана жицом за загревање. При напону од 240 волти жице испуштају енергију која се, слично Сунчевим зрацима, претвара у топлоту тек кад наиђе на неки предмет.

Ripley's Веровали или не!

Позориште бајки

У БЛИЗИНИ ХАМБУРГА (НЕМАЧКА) САГРАЂЕНА ЈЕ У ШУМИ РАБЕНХОРСТ ОТВОРЕНА ПОЗОРНИЦА ЗА ПРИКАЗИВАЊЕ КОМАДА НАПИСАНИХ НА ОСНОВУ ПОЗНАТИХ БАЈКИ

„МАНДОР"

ПАС-ПУДЛИЦА ЈЕДНОГ ВИШЕГ АУСТРИЈСКОГ ЦАРИНИКА НА АУСТРИЈСКО-НЕМАЧКОЈ ГРАНИЦИ СВАКЕ НОЋИ САМ ПАТРОЛИРА ДУЖ ГРАНИЧНЕ ЛИНИЈЕ ДУГАЧКЕ 27 КИЛОМЕТАРА И ЛАЈАЊЕМ БУДИ СВАКОГ ГРАНИЧАРА КОЈИ БИ ЗАСПАО!

Енглески КРАЉ ЏЕМС I (1566-1625)

ЗА 22 ГОДИНЕ СВОЈЕ ВЛАДАВИНЕ НИКАД НИЈЕ ОПРАО СВОЈУ ДЕСНУ РУКУ — ОН БИ СВАКОГ ЈУТРА САМО ОВЛАШ ОБРИСАО ПРСТЕ ВЛАЖНИМ УБРУСОМ — А СВЕ ИЗ СТРАХА ДА МУ КОЖА НА РУЦИ КОЈУ ПРУЖА НА ПОЗДРАВ НЕ ОГРУБИ!

ПИТЕР ГИЈСБЕРТ НОРД

ХОЛАНДСКИ ГУВЕРНЕР КОЛОНИЈЕ КЕП, НЕМИЛОСРДНО ЈЕ ОСУДИО НА СМРТ 9 ВОЈНИКА САМО ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ ПОСУМЊАО ДА НАМЕРАВАЈУ ДА ДЕЗЕРТИРАЈУ.
НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА ПОШТО ЈЕ И ПОСЛЕДЊИ ОД ДЕВЕТОРИЦЕ ВОЈНИКА БИО ОБЕШЕН, ГУВЕРНЕР ЈЕ НАЂЕН У СВОЈОЈ ФОТЕЉИ — МРТАВ!
(1729)

ЈАСАН ОТИСАК

ЦИМЕТОВОГ ЛИСТА НАЂЕН НА ЈЕДНОЈ СТЕНИ У ФРИЦЛАРУ (НЕМАЧКА) 8000 КИЛОМЕТАРА ДАЛЕКО ОД НАЈБЛИЖЕГ ЦИМЕТОВОГ ДРВЕТА — ПОТИЧЕ ИЗ ПЕРИОДА КАДА ЈЕ ТАКВО ДРВЕЋЕ РАСЛО У ОВОМ КРАЈУ ПРЕ 200.000.000 ГОДИНА

Слика

УРЕЗАНА НА ЗИДУ ЈЕДНОГ ХРАМА У САКАРИ ОТКРИВА НАМ ДА СУ СТАРИ ЕГИПАТСКИ СВЕШТЕНИЦИ ЛАСОМ ХВАТАЛИ БИКОВЕ НАМЕЊЕНЕ ЖРТВОВАЊУ

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

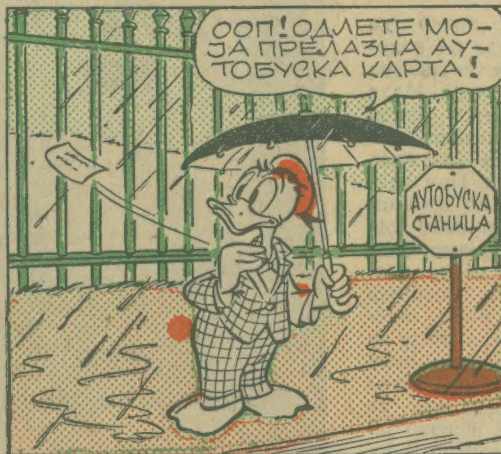

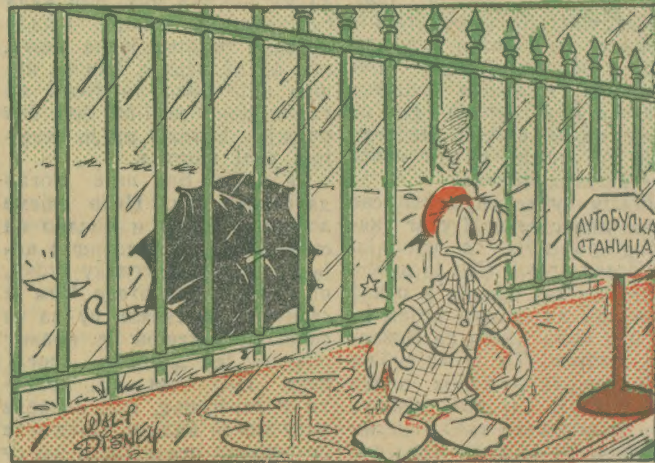

СПОРТ

РАТ ПРОТИВ ДОПИНГА

ЛЕКАР Пјер Дима већ 10 година руководи великом медицинском екипом која прати тркаче кроз све напоре у току двадесетак етапа Тур де Франса. У састав највеће спортске „медицинске армаде" улазе двоја спортска кола, троја брза амбулантна кола, покретна операциона сала, хеликоптер са носилима средствима за прву помоћ, четири лекара, седам болничара и 40 масера. На њиховом челу налази се Пјер Дима. У току три недеље он води рачуна о здрављу 2.000 спортиста и спортских функционера превањујући заједно са њима и по 200 километара дневно.

БОБЕ, ТРИ ПУТА ПОБЕДНИК „ТУР ДЕ ФРАНСА", МОРАО ЈЕ 1959. ГОДИНЕ ДА ПО САВЕТУ ДОКТОРА ДИМЕ НАПУСТИ ТРКУ

Пјер Дима је много више него добар лекар и видар људских костију и мишића. Он је и морални ауторитет, прва личност трке у којој не воде само спортисти борбу око престижа већ долазе до израза и интереси великих фирми и рачуница професионалних менаџера и највећих листова Француске. У таквој ситуацији исход трка у Тур де Франсу непрестано угрожавају разне махинације, подвале и разна намештања.

Највећа опасност прети од допинга који је већ узео толике размере да није претерано ако се каже да се и више од половине тркача допингује. Главна дужност Пјера Диме је управо борба против допинга. Он једини има смелости и ауторитета да се отворено ухвати укоштац са тренерима и менаџерима који трују учеснике ове напорне трке. Драгоцену помоћ у борби против допинга пружа му и недавно изгласан закон који дозвољава медицинској служби трке да на крају сваке етапе изврши преглед мокраће учесника и на тај начин утврди да ли су били допинговани.

Један од разлога што је Пјер Дима у бициклизму и у спорту Француске уопште стекао толик углед и ауторитет, лежи у његовом ставу за време окупације када се четири године борио у Макију (француском покрету отпора) против Немаца. После рата његов пут је увек био прав а борба за поштење и честитост у спорту бескомпромисна.

Дима је још 1955. године, после етапе Марсеј—Авињон, открио да је познати тркач Малежак, пао допингован и имао храбрости да то гласно изјави и осуди. Он је то назвао покушајем тровања.

У Токију је открио да су такмичари целе екипе једне велике спортске силе били допинговани. Највећи скандал догодио се ипак 1962. године на падинама Галибера и Изоара када су пред 40.000 гледалаца, телевизијским камерама и радио-репортерима такмичари почели да падају као муве. Допинговани Ван Лој је диктирао паклени темпо. После најтежег финиша на полуетапи у Лишону требало је поново да савладају окомити успон. Одједном је у колони дошло до расула. Један по један бициклисти су бацали своје точкове. Сви су повраћали. Елиминисано је 14 такмичара међу којима и носилац жуте мајице Шредер. Истога дана др Дима није оклевао да жигоше у коминикеу медицинске службе начин припремања бициклиста за борбу који није достојан спортиста. Напори које су уложили поједини од њих, закључио је он, били су неспојиви са физиолошким могућностима нормалног човека.

Невоља за медицинског стручњака у спорту, сматра Дима је у томе што мора да се бори са све већим бројем све опаснијих дрога. После стрихнина и етера прешло се на амфетамине а затим су дошли на ред хормони па чак и деривати морфијума.

ЛЕТО, ГИМНАСТИКА И ПЛУЋА

ИМА много деце која у јесен и зими болују од грипа, бронхитиса, запаљења плућа. За њих је лето најлепше време: тада она имају прилике да добро развију и очврсну свој дисајни апарат. Ево групе вежби помоћу којих се могу, ако се редовно раде, ојачати дечја плућа. Сваку вежбу треба радити полако, поновити је пет до шест пута, најбоље ујутру на свежем ваздуху, два часа после доручка.

1. Ноге размаћи у ширини рамена, руке испружити испред себе и укрстити. Спуштајући руке и забацујући их позади, лупити иза леђа дланом о длан. Ширећи руке у страну, дићи их изнад главе и гледајући у њих пљеснути длановима. Поново пљеснути длановима иза леђа и вратити их у првобитан положај. Дисање произвољно.

2. Раширити руке у страну (удахнути), подићи ногу савијену у колену и обухвативши колено рукама подићи га до груди (издахнути). Наклонити се наизменично на сваку страну пет-шест пута.

3. Ноге размакнути у ширини рамена, руке на појасу. Савити се на леву страну, леву руку опустити додирујући ногу (удахнути). Вратити се у првобитан положај (издахнути). На сваку страну, наизменично, савити се пет-шест пута.

4. Шире размакнути ноге, ставити палицу иза главе, на рамена. Окренути главу налево, а палицу подићи изнад главе (удисај). Вратити у почетни положај (издисај). То исто поновити окренувши главу удесно.

5. Дубоко удахнути и затим лагано издишући гласно и непрекидно изговарати гласове р, ж, ш, у, о, а. За сваки глас — један удисај и један издисај.

6. Ноге састављене, рамена повијена унутра, руке опуштене и приљубљене напред уз тело, глава оборена, брада приљубљена на груди. Забацујући рамена, раширити руке с длановима окренутим нагоре и главу лако забацити (удисај). Вратити се у првобитни положај (издисај).

7. Ноге састављене. У испруженим рукама уже за прескакање савијено начетворо. Руке са ужетом подићи увис (удисај). Чучнути и закачивши ужетом доњи део голенице јако повући рукама уназад (издисај). Усправити се и подићи руке увис (удисај) и поново чучнути (издисај).

8. Ноге састављене, руке опуштене, прсти испреплетани. Подићи руке увис, савити их иза главе тако да лактови „гледају" увис (удисај). Подићи руке увис и опустити их испред себе (издисај).

9. Надувати гуму за фудбал или какву играчку.

Овај скуп вежби може се препоручити деци почев већ од три године. Свако вежбање треба завршити тиме што ће се тело обрисати влажним убрусом. Прве две седмице тело треба истрљати млаком водом чија је температура 35—37 степени. Поквашеним убрусом треба обрисати у почетку једну ножицу од стопала до препона и одмах је истрљати сувим убрусом све док лако не поцрвени, а затим то исто учинити и с другом ногом. Идуће две седмице трљати и руке и ноге, али већ водом собне температуре. А после месец дана почети с трљањем ногу, руку, груди и леђа.

ЂАВОЉИ МЕДВЕД ИЗ ПАКЛЕНЕ ЈАЗБИНЕ

Човек, наоружан само пиштољем и огроман медвед срели се у уском кањону. Човек је победио.

ВИЛИ БАТОЛФ је био чувен ловац на медведе. У току своје ловачке каријере он је убио више медведа него иједан други човек у Сједињеним Државама. И није чудо што је једног дана дошао к њему неки Бац Вилкокс и замолио га да га спасе од медведа:

Само у току овог лета медведи су му убили преко 300 јагањаца и неколико јуница. Све потере и заседе биле су безуспешне...

Батолф се није дуго двоумио. Одмах је кренуо са Бацом и повео 12 керова који су били вешти у лову на медведе. Чим су стигли на ранч, пси су убрзо нашли траг. После тридесетак минута наишли су на остатке једне јунице у оближној шуми. Батолф је пажљиво испитао трагове и установио да су била најмање три медведа који су отишли са тог места пре десетак минута.

Ловци су се спуштали све ниже низ стране Пустог кањона кроз који се пробијала Зелена река. Бац је добро познавао тај предео и рекао Батолфу да правац којим они иду води право ка Пакленој јазбини. То је најдубљи део кањона — дубок преко 800 метара. Тај део кањона био је обрастао тако густим жбуњем да се кроз њега скоро није могло проћи, а то је јако отежавало гоњење.

Медвед отима пушку

Како је услед магле кретање било све теже, а мрак се већ почео спуштати, то су ловци решили да заноће на једном пропланку у чијој близини је био један извор хладне воде. Сем тога нису више могли да прате псе, јер су се они били поделили, бар према њиховом лавежу, на три групе.

Док је Батолф почео да скупља грančице да би наложио ватру Бац је пошао на извор да донесе воде. Мада је добро знао где се извор налази Бац је ишао врло пажљиво, јер су магла и мрак отежавали кретање. При кретању Бац се служио пушком као штапом да би знао где да згази. Кад је дошао близу извора изненада се спотакао о нешто и посрнуо. Том приликом је неко шчепао пушку и истргао му је из руке. Бац је успео да се окрене и побегне натраг до Батолфа коме је испричао шта се десило. Батолф је шчепао један угарак и замолио Баца да му покаже пут. Али када су стигли до извора нашли су само остатке једне мазге, док од медведа и Бацове пушке није било ни трага ни гласа. Како је Бац био без оружја, Батолф му је позајмио свој пиштољ.

Те ноћи Бац није могао да склопи очи. Цело време ложио је ватру и мислио на своју пушку и чудовиште које му је појело толику стоку, па сад и пушку отело. Чим је свануло, наставили су да се спуштају у кањон у правцу одакле је допирао лавеж паса. Цео дан су провели у спуштању, али медведе нису могли видети. Предвече су позвали псе к себи, јер су намеравали да се врате натраг на ранч пошто од гоњења није било никакве користи. И ту ноћ су преноћили поред ватре скоро гладни, јер су мало шта могли да улове у том густишу.

Медвед на дрвету

У зору пси су се изненада изгубили и морали су да их чекају док се врате. Претпостављали су да су пси сишли до реке да пију воде и нађу нешто за јело. Међутим, ускоро се чуо лавеж паса који је долазио од саме реке. По том лавежу Батолф је био сигуран да су пси поново наишли на траг медведа. Али како је лавеж долазио стално из једног правца то је Батолф рекао Бацу:

— Сигурно се медвед склонио на дрво и сада му пси не дају да сиђе. Морамо ићи да им помогнемо.

— После два-три сата напорног спуштања успели смо да дођемо до реке и да се приближимо дрвету око кога су завијали пси — причао је касније Бац. — Како смо се спуштали низ стрме литице то су нам руке и колена били крвави од оштрог камења и разног трња. Међутим, сазнање да нам медвед овом приликом неће умаћи давало нам је снаге да на све то заборавимо. Дрво око кога су пси скакали било је велико и необично густо тако да у почетку нисмо ништа видели. Али Батолф који је имао више искуства у лову приметио је медведа, иако се био сакрио у густим гранама дрвета.

— То је Ђавољи медвед — викнуо је Батолф. — Овог пута нам неће умаћи.

Али и том приликом он је био велики оптимиста.

— Пришао сам Батолфу који ми је показао медведа. — Мада је био на висини од око 20 метара, ипак ми је изгледао огроман и страшан. Изгледа да је и медвед нас видео, јер је брзо променио место тако да је Батолф морао да обиђе неколико пута око дрвета да би нашао најпогодније место за пуцање. Пси, охрабрени нашим присуством лајали су још жешће покушавајући и сами да се попну на дрво, али су сваки пут падали назад.

Батолф је изабрао најпогодније место за пуцање и двапут окинуо. Био је сигуран да је једном погодио, што је и сам медвед потврдио страшним мумлањем. Ускоро су гране почеле да пуцају под његовом тежином и за тили час медвед је био на земљи скочивши са висине од око осам метара, тако да Батолф није имао времена да пушку напуни. Тек када је скочио на земљу ловци су видели да је леву предњу шапу држао подигнуту од земље што је био знак да је у њу био рањен.

Покољ паса

Скок медведа на земљу дочекали су пси страшним лајањем и јуришем. Од свих паса Дон је био најбољи и најхрабрији. Он је учествовао у многим окршајима са медведима и често је озбиљно рањаван. И том приликом он је први јурнуо право на главу медведа. Међутим, медвед га је ударио тако јако својом здравом шапом да је Дон остао на месту мртав. Ник је је још горе прошао, јер га је медвед шчепао својом огромном шапом и треснуо о дрво где је такође остао мртав.

Мада су га пси уједали са свих страна страшни медвед је чекао свој тренутак и убијао једног пса за другим.

— Пуцај! Побиће ми све псе, проклети ђаво — викао је Батолф.

Међутим, тешко је било пуцати, јер је постојала опасност да убију псе. Сем тога Бац је имао само пиштољ и није могао да пуца док не би пришао сасвим близу а то је било врло ризично. И четврти пас, Балдо, лежао је смрскане главе поред остале тројице док су друга два пса јако крварила. Батолф је био напунио пушку и чекао тренутак да пуца. Међутим, пси су напрестано нападали медведа са свих страна тако да није могао да пуца. Али када је пети пас пао Батолф није могао више да чека. Пришао је доста близу и опалио један метак. Био је сигуран да је погодио али како није могао да тражи неко осетљиво место то медвед није показивао никакве знаке да је озбиљно рањен. Да ли услед те нове ране или пуцња медвед је јурнуо ка реци која на том месту није била дубља од једног метра.

Пси су јурнули за медведом у воду и поново га заклонили тако да Батолф није могао да пуца.

— Брже у воду за њим — викао је Батолф — јер ако пређе на супротну обалу лако ће нам умаћи у густом шибљу и стрмим литицама.

Оба ловца су загазила у воду која није била дубља од паса. Бац, који је имао само пиштољ, ишао је узводно од медведа док је Батолф ишао низводно пошто је више било вероватноће да ће медвед кренути низводно.

Очи у очи с медведом

Шта се тада десило Бац неће никад заборавити. Пустимо га нека нам сам о томе исприча:

Посматрао сам медведа који се није баш најсигурније осећао у води. Пси су стално обилазили око њега и нападали га. Међутим, медвед је користио погодан тренутак и својом страховитом шапом убијао једног за другим. Још два пса су нестала у води под ударом страшне шапе. Ја сам ишао око двадесетак метара узводно од медведа држећи у руци моје једино оружје — пиштољ. Када сам дошао до средине реке изненада сам изгубио тло под ногама и вода ме је понела низводно право ка медведу. Пливао сам само с левом руком, јер нисам хтео да ми се пиштољ укваси.

У почетку сам мислио да ћу убрзо наићи на тврд терен поготово што је и сам медвед све више скретао низводно. Међутим, приближавао сам се све брже и брже медведу који је застао насред реке и чекао да ме тресне својом страшном шапом. На моју срећу када сам пришао медведу на два-три метра наишао сам на тврдо тло и тако сам се нашао очи у очи са страшним медведом. Медвед као да је знао да се плашим јурнуо је на мене да би ме што пре ликвидирао. Мада сам био просто одузет од страха подигао сам пиштољ и неколико пута окинуо. Услед урлања медведа, цике паса и прскања воде нисам чак био сигуран ни да ли је пиштољ опалио. Медвед који је био зероватно погођен у главу застао је за тренутак што ми је дало времена да запливам из све снаге пошто сам бацио пиштољ у воду. Нисам смео да се зауставим добрих стотинак метара од страха јер сам мислио да ми је медвед за петама. Застао сам тек кад сам чуо пуцањ. Окренуо сам се и тек тада приметио Батолфа који ми је давао знаке да станем, а како то нисам приметио он је морао да пуца. Погледао сам у правцу медведа. Он је лежао непокретан у води док је Батолф гонио псе од њега.

— Тај лов свакако нећу никад заборавити а верујем ни Батолф. Од његових дванаест паса осам је било мртво, а остала четири у врло тешком стању, јер их је медвед био докачио на више места. По нашој оцени медвед је био тежак најмање 200 килограма, а то су и други рекли према кожи коју смо одрали, јер нисмо могли медведа да изнесемо уз стрме литице. Следеће недеље убили смо још два медведа, али они нису били ни тако велики, ни тако опасни као Ђавољи медвед из Паклене јазбине.

ТРАВА НА ПЕПЕЛУ

У свим индустријским крајевима где угаљ служи као извор енергије, пепео и згура су велики проблем. Огромне количине ових отпадака треба негде сместити. Они представљају прави отров за биљни свет. Поред тога, пепео је лако растресит материјал па зато у ветровитим крајевима представља велику опасност и за велике површине око места где се баца. Његови ситни делићи затварају поре биљака оксидима флуора, бакра и олова. Од тога биљке почињу да се суше и ускоро се цела околина претвара у жалосну пустињу. Баш ради тога су научници покушавали на разне начине да ове одпадне материјале, до сада отровне, претворе у материјал на коме ће се моћи садити и расти биљке. На тај начин ове велике површине постале би плодне, а истовремено би се спречило разношење пепела и осталог отпадног материјала по околину. После тврдоглавих и упорних покушаја најзад им је то и успело.

Није било једноставно наћи начин како да се на ово непогодно тло прилагоде биљке. Сарадник ботаничког врта совјетске Академије наука Борис Сигалов установио је да трава може да добро расте на пепелу, ако се овај покрије танким слојем стајског ђубрета. Стабљике траве су лепо напредовале и храниле се из ђубрета, а касније је и сам пепео хранио корење биљака. Зидови биљака садржавали су велике количине протеина који је о-

тровне и алкалне киселине претворио у хранљиве састојке. Код овог процеса се хемијски састав биљних стабљика и листова није променио.

Већ прве године је корење продрло тридесет сантиметара дубоко у пепео који се сталожио и сабио, па га ветар више није могао да разноси по околини. Тако је постигнут двоструки жељени ефекат. Пепео је везан и ветар га више није могао разносити по околини и искоришћен је као подлога за биљке.

Сличне пробе вршене су и у Великој Британији. Тамо су пепео покрили танким слојем плодне земље. Тај слој је износио само 1 до 2 сантиметра, па је то износило само двеста кубних метара земље на један хектар. Земљи су додавали одговарајуће минералне соли, ђубриво и разне отпатке. Затим су је ваљцима изваљали, полили водом и засејали травом. Да би трава што боље свуда успела употребили су двоструку количину семена.

Прве године је овај терен два пута ђубрен и обилно заливан водом. Ветар више није могао разносити пепео, јер је преко њега био слој земље, добро уваљан и на њему расла трава. Већ у почетку су са таквог терена добијали 50% нормалног приноса траве за исхрану говеда. Треће године се на овом терену већ могла сејати пшеница, а после четири било која култура. На овај начин спречена је опасност од сивих пепељастих олуја, а истовремено су добијене нове пољопривредне површине.

ШИРОМ СВЕТА

Божићева кочница је југословенски проналазак који је освојио читав свет. Њен проналазач је инжењер Добривоје Божић, родом из Рашке. Његова кочница ради на принципу компримираног ваздуха, и помоћу три разводника (брзог и лаганог дејства) аутоматски прилагођава кочну силу тежини возила.

Таквим кочењем, када је кочна сила или сила којом кочнице дејствују на осовину или точкове у складу са тежином или његовом укупном масом, увек се уједначено и ефикасно кочи. Први пут у свету тако се кочи захваљујући Божићевој кочници.

Године 1928. Међународна железничка унија испитивала је те кочнице на једној од најтежих пруга (Загреб—Сушак) и прогласила је за кочницу којом је проблем кочења на железници решен на најбољи начин. Од тада се та кочница примењује на готово свим железницама света под именом „Божићева кочница“.

КО ЈЕ БИО „ГВОЗДЕНА МАСКА"?

Ко није чуо за „Гвоздену маску" — чувеног заточеника Бастиље који је у њој тамновао за време владавине Луја XIV!

Заточеник је био доведен у Бастиљу на носилима, лица покривеног црном маском коју никад није скидао. Његово име остало је непознато чак и његовим тамничарима. И само се у документу о његовој смрти појављује име које уосталом, ништа не каже: Марчиоли. Њему је посвећено много научних радова и уметничких дела. Он је једно од главних лица у роману Александра Диме „Гроф од Бражелона"; не тако давно снимљена су и два филма о Гвозденој маски.

Тајанственог заточеника први помиње Волтер у историјском трактату „Век Луја XIV"; он је у ствари и прозвао затвореника „Гвозденом маском". Тајанственост која је окруживала Гвоздену маску, тајна његовог имена и преступ за који је био тако тешко кажњен, а такође и дубоко поштовање које су му указивали тамничари — све је то, разумљиво, будило радозналост савременика и било основ за најразличитије претпоставке и нагађања о правом имену заточеника.

У Гвозденој маски једни су видели војводу Монмута, незаконитог сина енглеског краља Чарлса II, војводу Бофора, Фукеа, па чак и Молијера (добро је позната мржња коју је према великом књижевнику гајио Луј XIV). Други су веровали да Гвоздена маска има везе с краљевском породицом час тврдећи да је он син Ане Аустријске и војводе од Бакингема или кардинала Мазарена, час син самог Луја XIV и Лујзе де Лавалије. Међутим, највећу популарност уживала је Волтерова хипотеза према којој је Гвоздена маска био брат-близанац Луја XIV. Несрећног принца заточили су да би се спречиле могућне смутње и борбе око престола. Ова хипотеза стекла је велику популарност благодарећи већ поменутом Диминoм роману „Гроф од Бражелона".

Постојала је још једна верзија коју су створили историографи Првог царства да би на њој засновали „легитимизам" Наполеона I. Према тој верзији Луј XIV био је у ствари незаконити син Ане Аустријске, а у Бастиљи је био заточен стварни наследник француског престола. Касније се заточеник оженио кћерком надзорника тамнице и њима се родио син. Малишана су одмах после рођења пребацили на острво Корзику где су му дали презиме Бонапарта. Његов потомак је Наполеон који је, на тај начин, стекао сва права на француски престо.

Ко је у ствари био тај тајанствени сужањ Бастиље? Тајна Гвоздене маске данас је одгонетнута и показало се да она није ни издалека тако романтична. Сужањ назван Гвоздена маска био је италијански дипломата Ерколе Антонио Матиоли.

Матиоли је рођен 1620. године у Болоњи где је у младости предавао на универзитету, а затим се преселио у Мантову где је постао министар код војводе од Мантове. Године 1648. Матиоли је узео учешћа у склапању тајног договора између Француске и војводе од Мантове. Према том уговору Мантова је уступила Француској утврђење Казале. За своју сарадњу око закључења уговора Матиоли је добио од Француске 100.000 златника и скупе поклоне. Али и поред тога Матиоли је издао тајну уговора другим заинтересованим државама: Аустрији, Шпанији и Савоји.

Матиолија су на територији Венеције ухватили агенти француског краља, заправо намамили су га у клопку коју му је поставио посланик Луја XIV у Венецији. Другог маја 1679. године Матиоли је затворен у тврђаву Пинерола, затим је пребачен на острво Сен-Маргарет и најзад 18. септембра 1698. допремљен у Бастиљу где је и умро после пет година — 19. новембра 1703. године. Сутрадан је Матиоли био сахрањен на гробљу Сен-Пол под именом Марчиоли. На тај начин Матиоли је провео у заточењу више од 24 године.

Пошто је хапшење иностраног дипломате противуречно нормама међународног права, сви догађаји у вези с Матиолијем држани су у највећој тајности. Отуда и све те мере предострожности да би његово име остало непознато, отуд и чувена маска која му је увек скривала лице.

Матиоли је у ствари допремљен у Бастиљу с маском од црне кадифе и носио је само ту маску. Према томе заточеник с гвозденом маском никад није ни постојао.

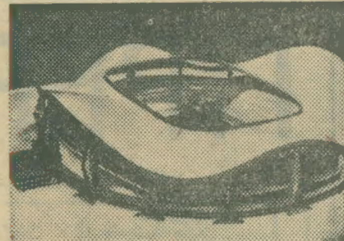

НАЈМОДЕРНИЈИ НА СВЕТУ

У Келну, у Немачкој, ускоро ће бити завршен најмодернији спортски стадион на свету. Смео пројект по коме је стадион грађен изазвао је подједнако интересовање међу спортистима, љубитељима спорта и архитектама.

Паприка против болова

У лабораторијама мађарског пољопривредног добра Дарањпуста већ неколико година врше се опити којима је циљ да се из зелене паприке добију нове сировине за лекове. Стручњацима је већ успело да из паприке добију алкалоиде.

У Дарањпусти из паприке је добијено и уље. Само у прошлој години из паприке је издвојено 4.000 килограма уља. Уље од паприке употребљаваће се као лек, а и у прехрамбеној индустрији. Један алкалоид добијен из уља љутих паприка и назван „капсаицин" употребљаваће се као средство за смиривање болова.

ГРАХОРИЦА — НАЈНЕОБИЧНИЈИ РУДАР

Од пролећа 1955. године на непрегледним пространствима северноамеричке прерије зелене се јарко необични вртови. Свуда расте и буја десетина врста млечних грахорица и других на изглед некорисних биљака над којима бди читав штаб хемичара, биолога, ботаничара, баштована и лабораната.

Зашто се гаје ове биљке? Одговор је заиста необичан. Ови вртови представљају руднике у којима се на најнеобичнији начин добија драгоцен хемијски елемент селен. Биљке које се на пролећњем преријском сунцу пресијавају у свим могућим бојама представљају заправо фарму селена.

Изгледа да су још Индијанци познавали необичну болест од које су животиње губиле длаку, људима опадала коса, а неки остајали слепи или чак умирали од ње. Најпре се сматрало да ова обољења проузрокују алкални метали којих у преријској земљи и води која из ње извире има необично много. Године 1934. амерички физиолог Франке открио је да узрок овога тровања треба тражити у храни. Да би доказао ово своје тврђење Франке је почео да храни животиње одређеним житарицама. И — болест се појавила код њих. Вест да су десетине хиљада тона пшенице, овса, јечма, и кукуруза које се употребљавају за брашно, хлеб, овсене пахуљице и сточну храну отровне узбудила је америчку јавност. Затроване житарице расле су на преријском земљишту које садржи много селена. Њега су биљке посисале из земље која садржи велики проценат овог елемента. Те затроване житарице дуго су одлазиле у пекарске пећи, фабрике тестенина, и овсених пахуљица. Што није дошло до тежих обољења у ширим размерама треба захвалити томе што су млинари и трговци куповали житарице из разних крајева земље и мешали их. Јер, 100 килограма житарица из прерије садржавало је и по неколико грама селена што представља смртоносну дозу.

После овог открића америчко Министарство пољопривреде почело је најопаснију територију обележавати и о томе обавештавати земљораднике а многа земљишта су откупљена и остављена необрађена.

Иначе, селен је добио име по богињи Месеца. Овај хемијски елемент је открио 1817. Берзелијус који је пронашао и торијум и литијум. Јачи концентрат селена добијен из земље мења боју као камелеон и пресијава се час црвено час металносиво.

У земљи има једва 0,01 до 0,03% селена. Биљке у себи накупе 1 до 1,4%. Ако их спалимо, у пепелу има чак 10 до 15% селена. Овај пепео представља руду селена јер садржи далеко већи проценат овог драгоценог метала од било које рудаче ископане у руднику.

Пре педесетак година постао је селен врло тражен на светском тржишту захваљујући својим необичним својствима. У мраку је изолатор и не спроводи електричну струју, док на светлости његов електрични отпор опада док најзад не постане електрични проводник потпуно сличан металима.

Пре другог светског рата употребљавао се селен за мерење јачине светлости. Убрзо су откривени селенски усмеривачи који наизменичну струју претварају у једносмерну. Данас се селен највише употребљава управо за производњу ових усмеривача без којих је немогуће замислити савремену електронику. Без њих не би могли функционисати електронске рачунске машине — „електронски мозгови", даљинско управљање ракетама и сателитима, радари и многе друге електронске направе.

На свету уопште не постоје рудници овог елемента. Нека сразмерно богата налазишта селена која су истовремено давала и сребро, већ су одавно исцрпљена. Некада је драгоцени селен сматран за отпадак. Истина, постоји још један извор селена. Бакарна руда садржи приближно 0,05 ове толико тражене сировине. Наравно, да се због оскудице других руда користе и оваква налазишта, али овде производња селена зависи од производње бакра.

Све ово говори у прилог томе да излаз из ове кризе можда заиста представљају селеном затроване саверноамеричке прерије. Тамо је организован такав сетвени ред да се добијају две жетве годишње. Истовремено се тражи идеална селенска биљка која ће апсорбовати највише селена. Сматра се да ће се тако са једног хектара добити 2 до 4 тоне сувих биљака што ће дати 20 до 25 килограма селена. Оваква жетва достигла би вредност 720 до 1200 долара по хектару, док најбоља пшеница не може да донесе ни половину те суме.

Помоћу оваквих селенских фарми, сматрају амерички стручњаци, годишња светска производња селена може достићи 1500 до 2000 тона што би задовољило потражњу на светском тржишту која је сада за 30 до 50 одсто већа од понуде. Тако ће ови најнеобичнији рудари — биљке обезбедити довољну количину овог засад незамењивог и драгоценог елемента.

Уређује Паја Патак

Лењи Гаша

Седе Попај и Пера Ждера и расправљају о свему и свачему. Тако се разговор повео и о празницима.

— Када бих ја био нека велика власт у земљи ја бих наредио да се 365 дана у години прогласи за празнике — рече Попај.

— Не буди луд — упаде му у реч Пера Ждера. — Ако би то учинио морао би сваке четврте године да радиш читав дан.

Објашњење

— Гајо — строго каже Паја свом сестрићу — малочас су у кухињском орману биле две јабуке а сада само једна. Можеш ли то да ми објасниш?

— У кухињи је прилично мрачно па ону другу нисам видео — одговори Гаја.

По реду

— Када бих био вила — каже мали Мића Микију — ја бих све ствари око себе претворио у колаче и чоколаду и појео их.

— Бојим се да би то било превише за твој стомачић — одговори му Мики.

— Али, ја бих најпре претворио себе у слона!

Да искористи

Један сусед извињава се Шиљи који му је управо зазвонио на вратима.

— Страховито би ми било жао ако смо вас превише узнемирили лупањем. Морали смо да закуцамо ексер да бисмо о њега окачили нову слику.

— Ништа, ништа — одговори му Шиља. — Ја сам само дошао да вас питам могу ли и ја да окачим слику на тај исти ексер, само на онај други крај који је пробио мој зид.

Заборавио

— Шта радиш то, малиша? Пецаш? — пита један пролазник малог Мићу који сав занесен бuљи у пловак што поиграва на површини воде. — Зар не знаш да у ово време треба да си у школи?

— Стварно! А ја цело јутро осећам да сам нешто заборавио само нисам могао да се сетим шта.

Вредни Ђаци

Јутро је и Пајини сестрићи — Раја, Гаја и Влаја — играју се у постељи и гађају јастуцима. Време пролази и Раја, најзад, каже:

— Ако ујка Паја ускоро не дође да нас пробуди, задоцнићемо за школу.

Добре ноге

Допутовао Шиља у Париз и као сваки туриста отишао да посети Лувр. У музеју се, међутим, није дуго задржао.

— За двадесет минута прошли сте сва одељења музеја? — зачуђено га је упитао вратар на излазу.

— Зашто? Није то ништа кад човек има здраве ноге као ја — одговорио му је Шиља.

Није крив

— Зашто си гурнуо Влају низ степенице? — грди ујка Паја Рају. — Скотрљао се чак до приземља.

— Ја сам га гурнуо само са једног степеника. Са првог — правда се Раја. А зашто се он котрљао до доле, не знам.

ПРЕРИЈА

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

АУТОМОБИЛ: ОДУШЕВЉАВА И УБИЈА ЉУДЕ

Сваке године милиони нових аутомобила излазе из фабрика широм света и одушевљавају милионе сопственика, али их, у исто време, терају у смрт.

— ОВЕ људе — духовито је рекао један новинар указујући на неколико магната индустрије аутомобила — требало би одмах осудити и затворити, јер они сваке године убијају хиљаде и хиљаде људи.

И заиста, ниједна индустрија у свету не цвета данас тако добро као индустрија аутомобила. Највећи произвођач аутомобила на свету, Џенерал моторс зарадио је 1963. године чисто милијарду и четири стотине милиона долара. Прошле године исто предузеће зарадило је сто тридесет и два милиона више, док се ове године очекује да ће зарада прећи две милијарде долара.

Од 1955. године, када је у Америци произведено 7,920.000 аутомобила, што је представљало највећу производњу у историји, нагао пораст осетио се 1962. и 1963. године, али рекорд из 1955. године није достигнут. Ове године очекује се да ће бити произведено преко осам милиона аутомобила. Први пут у историји аутомобилизма дешава се да се три године узастопце производња повећава.

Индустрија аутомобила, са индустријом бензина и гума, које су директно повезане са аутомобилима, запошљава сваког седмог радника у САД, док с друге стране сваки Американац троши десет центи на аутомобил од сваког долара који заради. Више од трећине свих радио-апарата у Америци монтираних у аутомобилима налази се на путевима, а модерни „номади" који живе у приколицама на путевима када би се заједно састали сачињавали би град који би био трећи по величини у САД!

„Џенерал моторс" који извози 54 одсто свих аутомобила из САД неуморан је у проналажењу нових модела и разних побољшања у колима. Један председник ове фирме је рекао:

— Ми чинимо све да натерамо муштерије да промене најмање десет до дванаест кола у току свог живота. Наравно, ми бисмо желели да та кола буду из наших фабрика.

И продавци аутомобила у Америци су одлични психолози и добри посматрачи. Они су у стању да студирају једну породицу месецима док не пронађу права кола за њу и ова их не може одбити.

А одабрати права кола за свакога није тешко, јер сада у Америци постоје 323 модела кола свих величина, боја и брзине.

Број произведених и продатих аутомобила одражава се и на приходе аутомобилских магната. Од десет најбоље плаћених људи у Сједињеним Државама 1963. године седморица су радила у „Џенерал моторсу", а тројица код Форда. Председник „Џенерал моторса" Џон Гордон имао је прошле године плату у износу од 750.000 долара, а главни директор 655.000 долара.

Аутомобилска грозница и жеља за такмичењем тако их је обухватила да они ни о чему другом не говоре ни у својим кућама ни ван њих што није у вези са аутомобилима. Милиони се гомилају, али они немају времена да их троше.

Али све је ово била само једна страна медаље. Међутим, постоји и она друга на којој се свакодневно урезују жртве аутомобила које из године у годину добијају фантастичне облике. Не прође ниједан викенд у Америци који није обележен стотинама лешева.

Још једна ствар о којој људи мало воде рачуна — то је све већа загађеност ваздуха. Аутомобил огромне количине ваздуха претвара у отровне гасове који нас трују. У Америци се годишње створи 280.000 тона отровних гасова, а где су остале земље. Неки научници озбиљно опомињу да ако желимо да преживимо морамо се ослободити аутомобила ове врсте и једино да користимо оне које би покретала сунчана енергија, тј. где се не би стварали отровни гасови.

НА ЛЕТЊОЈ ЖЕЗИ

НИ ГУМЕНИ ЛАБУД НИЈЕ МОГАО ДА ЈЕ НАМАМИ У ВОДУ. ЛЕГЛА ЈЕ КРАЈ БАЗЕНА, ПРОШЛА НЕКОЛИКО ПУТА ШАПОМ ПО БИСТРОЈ ВОДИ И ОДЛУЧИЛА:

СТРАХОВИТА ЖЕГА НАТЕРАЛА ЈЕ МАЈМУНИЦУ БЕТСИ ИЗ ФРАНКФУРТСКОГ ЗООЛОШКОГ ВРТА ДА ПОТРАЖИ БАЗЕН СА БИСТРОМ ВОДОМ, АЛИ САМО ДА ГА ПОТРАЖИ, А НЕ И ДА СЕ ОКУПА У ЊЕМУ. ЈЕР, КАД ЈЕ ПАЛЦЕМ НА НОЗИ ПРОБАЛА ВОДУ, МАЛО СЕ ТРГЛА. „СУВИШЕ ЈЕ ХЛАДНО..." — КАО ДА КАЖЕ БЕТСИ

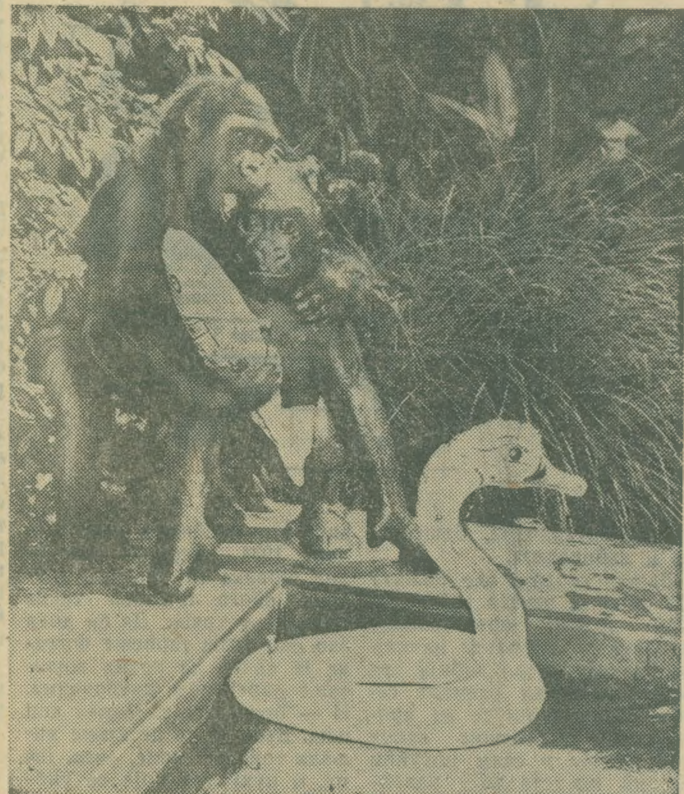

„КАД МОЈА ГВОЗДЕНА СЛИКА И ПРИЛИКА МОЖЕ ДА ИЗДРЖИ ОВУ ВРУЋИНУ, МОЋИ ЋУ И ЈА"

Без утехе

Пре две године неколико енглеских пословних људи основали су фирму „Маршал, Брук и компанија“. Фирма је, уз висок хонорар, нудила спасилачке савете предузећима која би се нашла на ивици пропасти. Замисао је била добра, али се показало да предузећа, кад се већ нађу пред банкротством, нису склона да

се растану с последњим фунтама. Због тога су се Маршал, Брук и компањони нашли пред пропашћу. А како у Енглеској не постоји слична фирма то њима није имао ко да пружи савет како да избегну банкротство.

Нит од волфрама

Данашње сијалице су по својој конструкцији онакве какве их је конструисао њихов проналазач Томас Алва Едисон.

Међутим, у сијалици се за нит употребљава волфрам, а то је проналазак југословенског инжењера Фрање Ханамана, професора Универзитета у Загребу, који је 1903. године, са још једним проналазачем, дошао до поступка за израду ових нити од волфрама.

Значај овог проналаска је у томе што тадашње сијалице нису довољно јако светлиле, трошиле су много струје и брзо су прегоревале, а увођењем нити од волфрама добила се сијалица која јаче светли, а троши мање струје и дуже траје.

Фрањо Ханаман рођен је у Дреновцима код Жупање, 1878. године, управо оне године када је засветлела прва Едисонова сијалица. Умро је 1941. године у Загребу.

КУПАЦ ПРИЧА ИЗ 1001 НОЋИ

Приче из 1001 ноћи појавиле су се у Европи и постале познате тек у 18. веку, тачније 1704—1717. године. Први пут их је превео на француски језик француски оријенталист Антоан Галан.

Како се то догодило?

Као секретар француског посланства у Константинопољу (Цариград, Истамбул), Галан је трагао за старим и ретким рукописима. Тако је једном на базару пронашао неки древни арапски рукопис и купио га за багателу. Биле су то приче из 1001 ноћи.

Пошто су превођене на француски, Приче из 1001 ноћи су преведене и на друге европске језике и доживеле много издања, нарочито за децу.

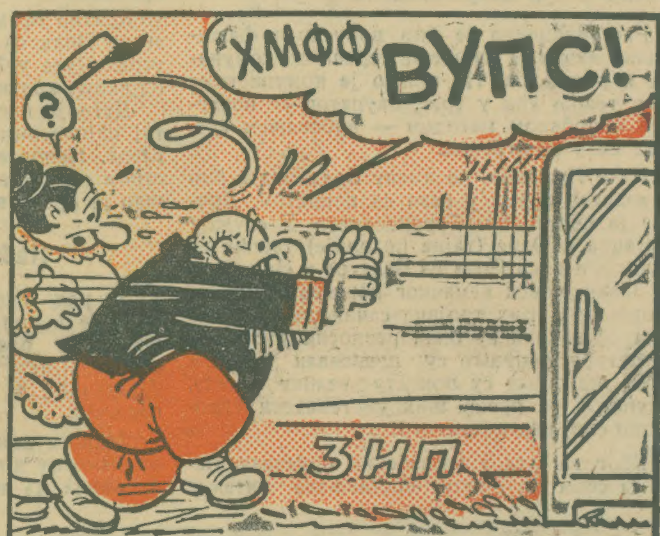

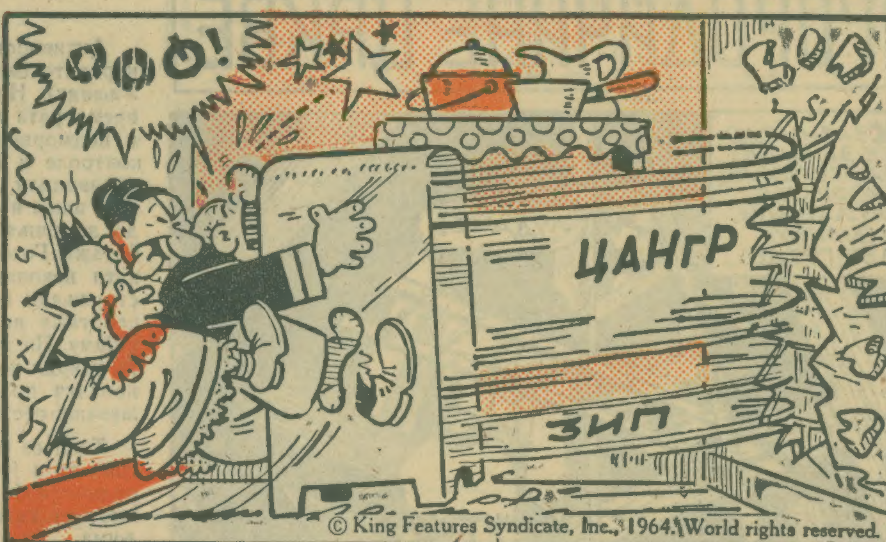

СУРФСИ

СУРФСИ, најмањи певачки старови на свету са максималном висином од 1,62 метар, кренули су да песмом освоје свет. Пре две године њих шесторо (четири брата и две сестре) дошло је са Мадагаскара у Париз. Отада је снимљено преко два милиона њихових плоча. Пошто су недавно наступили на америчкој телевизији, сада гостују по четврти пут у европском „шоу“ — Олимпу, парискoј „Олимпији“.

Шест младих црнаца већ одавно нису видели своје родитеље, али најстарији „Сурф“, вођ Коко, који има 22 године, шаље кући један добар део своје зараде. Он одржава гвоздену дисциплину у својој темпераментној дружини. Они живе заједно у једном париском апартману. Брат Коко нарочито пази на своје сестре. Једна има 17, а друга 18 година. Забранио им је свако забављање. Његова дисциплинска наредба гласи: „Певати и кувати могу, али друго ништа...“

БАШТОВАН — ПРОНАЛАЗАЧ

Човек који је отворио век армираног бетона био је француски баштован Жозеф Моније. Он је гајио цвеће и друге украсне биљке. Када му је једног дана понестало дрвених саксија (а саксије од глине нису могле да издрже притисак корења биљака те су прскале) покушао је да направи саксије од цемента. Пошто су и оне прскале, Моније их је оковао обручевима да би биле чвршће. Али обручеви су почели да рђају услед велике влаге, па је Моније и спољне стране саксија облепио цементом.

Тако је направио оно што се назива армираним бетоном. То је један од веома значајних човекових проналазака до сада.

По наговору својих пријатеља, Моније је патентирао свој проналазак, продао патент неком предузећу и наставио да гаји цвеће, и не схватајући да је тиме учинио револуцију у грађевинарству.

ДЕФЕКТОСКОПИЈА ПОМОЋУ УЛТРАЗВУКА

Метод дефектоскопије помоћу ултразвука још је у испитивању. Уређаји за дефектоскопију помоћу ултразвука у стању су да „виде“ до дубине од 11 метара, а могу открити и најситније пукотине или друге дефекте, чак мање или ситније од пола милиметра и са великом тачношћу у погледу места на којем се налазе.

СКОЈЕВЦИ ПРОТИВ ФАШИСТА

ПУЛСКЕ ЛЕГЕНДЕ

После слома фашизма у Италији, народноослободилачки покрет у Пули добио је шири замах. Партијска и омладинска организација дају пример како се треба борити. Ређају се догађаји који уносе немир у редове окупатора.

Априла 1944. Градски комитет Скоја сазнаје да у граду борави један виши немачки официр. Тај хитлеровац је свакодневно у тачно одређено време долазио у официрску мензу на вечеру. Редовно је напуштао то место у 21 час. Од врата до црног опела, којим се одвозио, било је свега неколико корака.

Скојевци су направили план. Једне тамне вечери, у сенци чемпреса, један члан Градског комитета Скоја узбуђено је стискао у рукама свежањ бомби. Кад се Немац појавио, он је бацио бомбе пред њега. А неколико тренутака касније одјекнула су два рафала у непосредној близини. То је немачка патрола ухватила оне скојевце који су осигуравали младог атентатора. Два члана Скоја, два младића, стрељана су на лицу места.

После погибије немачког официра, у граду је спроведен нечувен терор. Пула је била све у знаку рација, хапшења и стрељања. Али без обзира на то, акције комуниста и скојеваца нису престајале. Неколико дана после погибије омладинца Бркљаче један члан партије и један скојевац увукли су се у дом фашистичке омладине и уништили две радио-станице.

„Растрелаṁенто"

Растреламенто је био популаран фашистички назив за чишћење терена од комуниста и родољуба. Но пошто је комунистима било тешко ући у траг, окупатор се послужио опробаним методом — врбовањем агената међу мештанима.

Неки Пуљанин, по имену Брадаманте био је извесно време у вези са покретом. Доцније је постао колаборациониста. У службу Гестапоа и Овре (тајне полиције) такође су ступили и неки Пола из Валтуре и Николини на Јерни, човек немачког порекла и мрачне прошлости. Њих тројица сачињавали су црну тројку. Они су били ревносни у служби окупатора, а пошто су познавали терен и људе наносили су покрету велику штету. Окупатор је преко њих систематски спроводио свој растреламенто.

Због тога се у партијским организацијама са свом оштрином постављало питање: шта да се ради? Ликвидација конфидената била је скопчана с великим опасностима, јер су се они веома чували, а и свака неопрезност могла би проузроковати нове људске жртве у редовима комуниста.

На састанку једне скојевске групе млади Грацијано је после жустре дискусије устао и одлучно рекао:

— Примам на себе Брадамантеа.

Пролазили су дани и Брадаманте је виђан ту и тамо. Он би се обично касно враћао својој кући у Штињану и чврсто закључавао врата, иако није било нарочитог разлога да се плаши, јер су фашистичке патроле пуцале на сваког ко би се на улици појавио после полицијског часа.

Једне вечери док је у Брадамантеовој кући горело светло, неко је хитро искочио из мрака и упутио се трему. После снажног куцања, иза врата се огласи Брадаманте мрзовољно:

— Ко је, у ово доба?

— Извините, врло је важно, чуо се дечаков глас, морам да вас видим.

Брадаманте је отворио врата. Пред њим је стајао млади Грацијано. У рукама је држао аутомат. Агент је успео само да подигне руку до лица. Затим се изрешетан сручио на праг. Грацијано је нестао у ноћ као сенка.

Другог дана Немци су извели из затвора 21 таоца. Повешали су их за одмазду на Водњанској цести. Њихова тела љуљала су се цео дан на ветру. Требало је да то буде претња.

Кратко време после овог догађаја други агент Пола се некуда журио. Било је то усред Пуле у 7 часова ујутро. Изненадно је одјекнуо кратки рафал. Пола је пао мртав.

Дуго је после тога Николини на Јерни, тај најопаснији из црне тројке чувао своју главу. Напослетку је и он долијао. Лукавством је домамљен у једну „станцију". Дошао је право на цев.

Набавка циклостила

За рад партијске организације у Пули било је веома значајно што су се могли штампати разни леци, прогласи и томе слично. Међутим, веома се оскудевало у средствима за штампање. Тешко су се набављала.

Једнога дана скојевац Иван ушао је у продавницу штампарских услуга. Замолио је продавца да му покаже један циклостил. Трговац је сумњиво одмерио младића. Ипак му је показао.

— Колика је цена? — упитао је Иван.

— Па, само двадесет пет хиљада лира — одговорио је трговац помало иронично. — Уосталом шта ће то теби, за кога купујеш?

Сада је трговац строго гледао дечака. Али Иван се није збунио, иако је то био опасан подухват.

— Немам толико новца — изусти брзо — али добићете потврду да сте издали један циклостил за потребе Комунистичке партије Југославије... после рата бићете исплаћени — рекао је готово леденим гласом дечак.

Трговац је побледео. Већ је био спреман да излети на улицу и да позове првог фашисту. И пошао је. Али у Ивановој руци севнуо је пиштољ. Престрашени трговац није имао куд. Примио је потврду, а Иван је изнео циклостил.

Тајне руке

Активност партијске организације била је нарочито снажна у бродоградилишту (данас Уљаник). Немци и Талијани одавде су за време рата вршили ремонт ратних бродова и подморница. У условима сталне и оштре контроле и Гестапоа и Овре, комунисти су спроводили директиву партије: радити, али што мање и слабије. То је редовно доводило до закашњавања испорука и до честих саботажа. Готово сваки објект морао се испитивати неколико пута. Чак ни нацистички стручњаци нису могли открити мајсторске саботаже на моторима и електричним уређајима. Ни данас готово нико тачно не може да утврди како је дошло до тога да је једна немачка подморница одмах после испловљавања нестала негде у Јадрану.

Тако се борила за време окупације Пула, град који је дао три хиљаде бораца за народноослободилачку војску и од којих је шест стотина заувек остало на бојним пољима.

ПРЕМА РОМАНУ В. ИГОА

ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

ОЧИ ИМА, А ПАМЕТ НЕМА

Путовала три брата по свијету, па враћајући се кући, наумише бадава живети варајући ханџије. Кад би дошли у неки хан они би рекли: „Дедер, ханџија, донеси нам најбоље што имаш да вечерамо, и дај нам најбољега вина за готове паре."

Ханџија би донео што је најбоље имао. Кад би се гости добро најели и напили, зовнули би ханџију, па му рекли: „Дедер, ханџија, казуј, колико има да платимо?"

Пошто им ханџија каже, онда сва три брата ваде паре да плате, а стално један другоме говоре: „Нећеш ти платити, ја ћу." Тако би све викали док се у препирању не би „завадили", па би један најзад рекао: „Устанимо сва тројица на ноге, завежимо ханџији очи, па кога ханџија од нас ухвати жмурке нека онај и плати. Сви пристану на тај предлог.

Да би их се што прије ослободио, ханџија би пристао да му завежу очи. Он би их почео по радњи тражити, а они би сва тројица један за другим напоље изишли. Видећи да не може ниједног да ухвати, ханџија би скинуо мараму с очију па кад виде шта је, рече: „Ево очију, али нема памети!"

Ђ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА ?

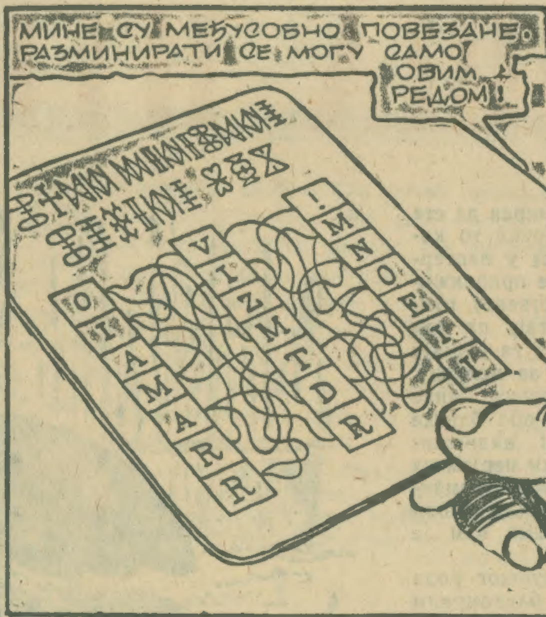

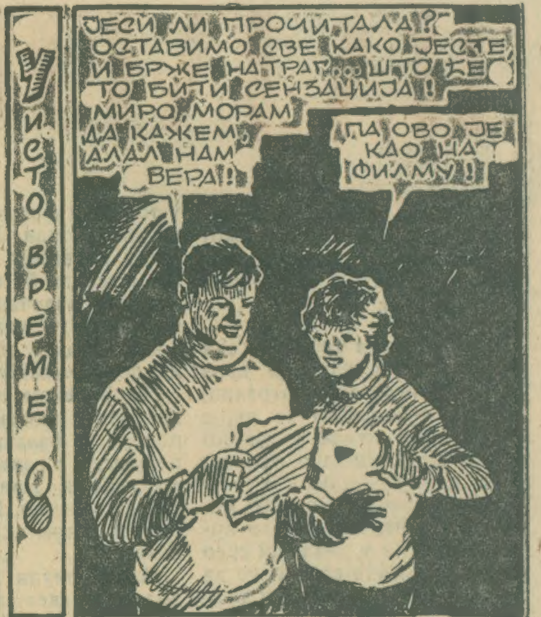

КУПОН БРОЈ 9

Питања:

20. Шта пише на табли?

21. Којим редом треба разминирати пећину?

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА ИЗ КУПОНА БРОЈ 9

20. ______________________________

____

21. ______________________________

____

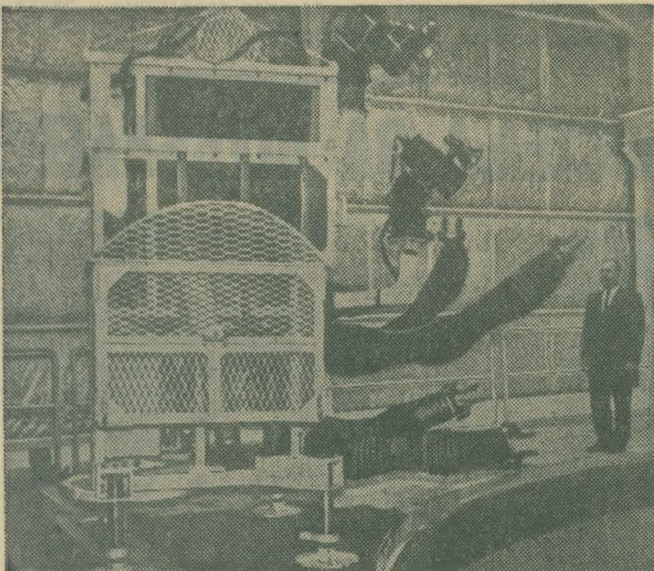

ПОДВОДНО ЧУДОВИШТЕ

Као чудовиште из неког фантастичног филма делује УНУМО, подводни робот који је израдила позната фирма „Шел". Робот види и чује, уме да плива, да поставља цеви за нафтоводе, па чак и да на морском дну, до дубине од 260 метара, изводи тешке и компликоване монтажне радове.

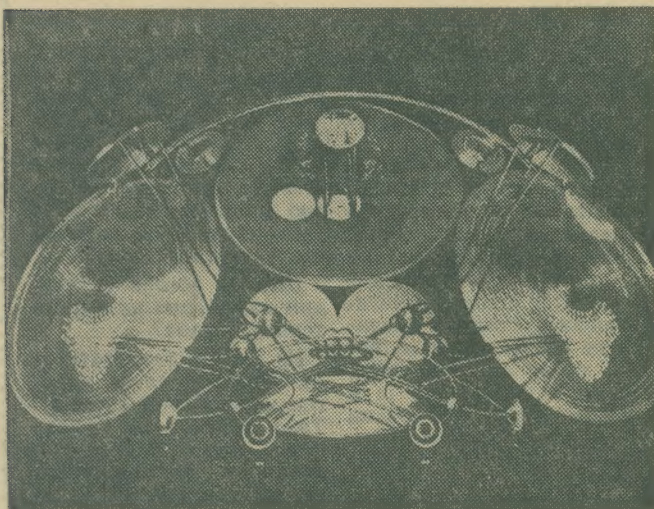

Тако изгледа мисао

Да би се у човечјем мозгу родила мисао потребан је само делић секунде. Једном америчком научнику пошло је за руком да на једном цинковском моделу реконструише „шему" овог веома сложеног процеса. Можда ће бити мало претерано али не и нетачно ако кажемо: „Ето, мисао тако изгледа!"

ПОБЕДЕ И ПОРАЗИ ПАУЛА КЕРЕСА

ЈЕДАН од најјачих савремених велемајстора шаха Паул Петрович Керес, рођен је 7. јануара 1916. године у Нарви (Естонска СССР). Тајну скока шаховског коњића упознао је врло рано — са четири године. На шаховским турнирима је почео да учествује још као дечак. Првенство града Пијарна 1929. године за њега се завршило врло успешно — заузео је друго место. Даље учешће на омладинским турнирима доносило му је прва места и нова знања о игри на 64 поља. Шаховску теорију је савлађивао учешћем на дописним турнирима током неколико година, тако да је продревши дубоко у шаховске тајне изненадио јавност 1935. године. Те године на Шаховској олимпијади у Варшави нашла се екипа Естоније на чијем се челу налазио скромни 19-годишњи младић. Штампа је објавила да ће се он, Паул Керес, борити са прослављеним шаховским матадорима: Аљехином, Флором, Тартаковером. Завршетак Олимпијаде показао је да је свет добио новог Паула Морфија. Постигнути резултати од 11 добијених, 5 изгубљених и 3 реми партије отворили су му широм врата на шаховске турнире на којима се већ три деценије успешно бори.

Читава серија одличних резултата следи из године у годину: 1936. дели 1—2 место са Аљехином у Наухајму. 1937. је такође 1. и 2. али овога пута са Фајном, у Остендеу дели 1. до 3. место, док на турниру у Семеринг-Бадену сам осваја прву награду са 9 поена из 14 партија. Том победом постао је кандидат за меч за првенство света са Аљехином. Следећа година му је донела још један успех. Једна од најпознатијих холандских радио-станица чије су седиште и студио били у Хилверсуму окупило је све аспиранте на титулу првака света: Кереса, Фајна, Ботвиника, Евеа, Решевског и Флора да у заједници са бившим шампионом Капабланком и владајућим Аљехином одмере шаховске снаге на двокружном турниру. Овај турнир, који је познат под именом АВРО — по иницијалима организатора — донео је деобу првог места Кересу и Фајну. На основу бољег резултата по Бергер-Сонеборновом систему непоражени Керес је однео прву награду.

У последњем циклусу такмичења за појединачно првенство света Керес је седам пута безуспешно јуришао на шаховски Олимп. Човек који је однео близу четрдесет награда за освојена прва места на турнирима, који је познат по изванредној смирености за време шаховске партије, увек је имао ту несрећу да је губио поен у часу када се очекивало да ће остварити животни сан. На меч-турниру за првенство света 1948. године поделио је 3. и 4. место са Решевским. Пошто је Ботвиник већ освојио првенство света, Керес га је на томе турниру победио и тако се уписао као први у листи победника над шахистом број 1. Његови даљи наступи: 1950 — 4, 1953 — 2 до 4, 1956 — 2, 1959 — 2, 1962 — 2 до 3, док је ове године поражен у квалификацијама од далеко млађег Бориса Спаског. „Вечити други" — како зову Кереса, имао је велику шансу да претекне 1962. године на турниру кандидата у месту Киросао Петросјана и изазове на меч Ботвиника. Драма се одиграла два кола пре краја турнира. Фишер, као бели, није успео да победи Петросјана коме је реми одговарао за успешан пласман. Керес је, с друге стране, водио упорну борбу са Бенкеом кога је претходно на истом турниру три пута победио. Партија је била прекинута. У наставку се очекивао сигуран реми. Међутим, Керес је приликом прекида записао лош потез, а затим је у наставку још једном погрешио и — изгубио. Последње коло није било ништа мање узбудљиво од претходног. Петросјан, који је имао пола поена предности, предложио је у 14. потезу реми Филипу. Пошто је реми закључен они су се нашли у маси радозналих гледалаца. Кересу је била потребна победа у сусрету са 19-годишњим Фишером. Опет је Керес играо нетачно и Фишер је спасао пола поена. Двомесечни напор најстаријег играча био је узалудан.

Неуспеси никад нису обесхрабрили Кереса. Он је увек нашао снаге да после неуспеха заигра као у данима који су му донели назив „шаховског Паганинија". Виртуоз на 64 поља после неуспеха у мечу са Спаским однео је велики успех на турниру у Маријанским Лазнима. Са новим велемајстором Властимилом Хортом поделио је прво место и доказао да ће се његова ризница шаховских трофеја и даље обогаћивати.

Хибридни кукуруз сели се на — север

Кукуруз је пореклом из Средње Америке. До открића новог континента није био познат у Европи и на другим континентима. У Европу је пренет, по некима одмах по открићу Америке, 1943, док други тврде да је овде пренет тек 1535. године. У нашу земљу дошао је тек 1612. године.

Кукуруз у нашој земљи заузима скоро половину површина под житима, јер у умерено-континенталној клими он има најбоље услове за своје успевање.

Међутим, откако је у Канади и Сједињеним Државама Америке, а у новије време и у СССР-у, нашој земљи и другим државама, почела производња хибридног кукуруза од двеју врста кукуруза, потомци укрштања, најчешће названи хибриди, одликују се повећаном не само биолошком, већ и економском вредношћу.

Хибридни кукуруз из дана у дан све се више гаји и на северу Европе, у Совјетском Савезу, Немачкој, Француској, Холандији, Данској... Али, само као — култура за силажу!

Наиме, производни трошкови меса и млека на бази кукурузне силаже показали су се јевтинији, него на бази сточне репе. Иста тежина кукуруза за силажу садржи за једну шестину више сувих материја него иста тежина сточне репе.

Сада се граница ширења културе кукуруза поклапа са северном границом распростирања културе пшенице: Осло (Норвешка) — Стокхолм (Шведска) — Москва.

НАЈЛЕПША ПТИЦА

У овом чланку природњак Џек Дентон Скот пише о паметној, плашљивој и сујетној птици која се зове паун.

ПОД зрацима тропског сунца који су продирали кроз густу џунглу у централној Индији заблистало је перје на грудима птице у сјајној плавој боји. Високо усправљена као орао стајала је у младој бамбусовој трсци 300 метара од мене. Било је то први пут да сам у дивљини срео пауна. Полагано сам почео да се приближавам желећи да га снимим камером у боји. Када сам дошао близу, видео сам да птица као опчињена гледа у нешто на земљи испред себе — у леопарда који се шуњао кроз траву. Спустио сам камеру и узео у руке пушку али када сам нанишанио леопард је скочио, кожа му је склизнула на земљу а један узбуђен глас викнуо ми је на хиндуском: „Не пуцајте!“

Паун се сагнуо и побегао хитро као змија. „Леопард“ којег сам видео био је у ствари индијски ловац птица одевен у кожу дивље звери. Паун је пред пегавом мачком у тој мери фасциниран да стане као укопан. Ловци то користе и увијају се у пантерске коже да би се приближили овој величанственој птици. Тако га хватају па или живог продају или га убијају и употребљавају за исхрану.

На Далеком истоку живе две врсте пауна, обе блиске породици фазана: индијско-цејлонски с плавим перјем на грудима и јаванско-бурмански са зеленим. Индијски или обичан паун свима нам је познат.

Млади пауни мушког рода долазе на свет са бледомрким паперјем али већ неколико часова пошто се излегу усправљају своје мајушне репиће. Потребно је да прођу две године да се перје репа потпуно развије. Укупна дужина дивног пауновог репа креће се између 1,40 — 1,80 метра. У касно лето перје из репа испада а у децембру понова нарасте. Оно је зелено са бакарним одсјајем на врховима. Свако перо има јасно оцртано око у облику срца плаве боје, унаоколо оивичено плавозеленим, златнобронзаним и тамносмеђим колутовима. Раширен паунов реп претвара се у лепезу заносно лепих боја са које као да човека гледа хиљаду очију.

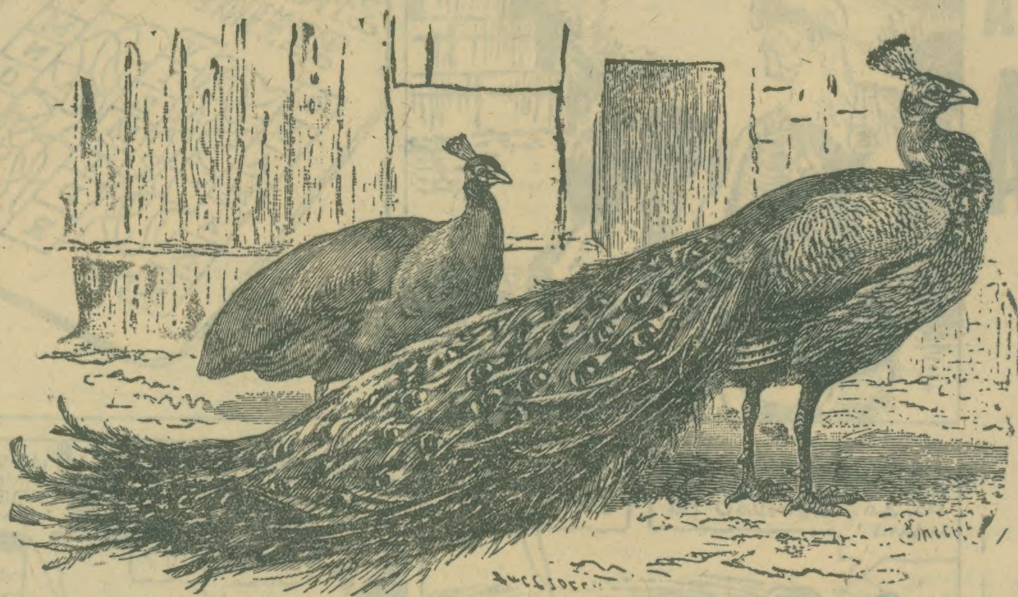

Ове „очи“ на пауну први пут сам видео као дете када сам са школским друговима посетио један зоолошки врт. Наишли смо управо кад је паун изводио своју игру с лепезом. У школи смо учили да је, према грчком миту, Хера пресадила на паунов реп сто очију дива Аргуса кога је убио Хермес. Наш паун, стално се тресући, развијао је свој дуги реп све док га овај није окружио као разнобојни ореол.

Кад паунови у џунгли то- ко одрасту да могу да рашире реп они пре него што ступе на чистину увек шаљу напред неупадљиве паунице чије је перје ишарано смеђим бобицама. Тек када виде да нема опасности излазе и сами у свој својој раскоши. Ноћ проводе на горњим гранама високог дрвећа али и кад се тамо повлаче дају пауницама првенство.

Многи природњаци и искусни ловци сматрају пауна најдовитљивијим од свих животиња у џунгли. Један од њих каже да је то птица „гипка као змија, одомаћена као мачка и опрезна као стари бизон“.

Провео сам у Индији готово две недеље с камером у руци желећи да снимим врло интересантну игру која претходи парењу. Напредујући свакога дана по неколико метара приближио сам се коначно једној породици паунова на 200 метара али тада су неповерљиве паунице одједном полетеле, а за њима, претичући их у смртном страху господар-паун са репом који се лелујао као пламен. Од мојих снимака није, наравно, било ништа.

Други пут, кад сам седео на једном дрвету, и чекао тигра посматрао сам, као из ложе, призор који је интересантнији чак и од игре парења. Тигар се није појављивао али на то сам сасвим заборавио, толико ме је заинтересовало комешање дванаестак младих паунова који су се нашли под мојим дрветом. Није се надалеко могла видети ниједна пауница, што је оповргавало теорију да паун шири реп само у присуству паунице. Они су играли, покретали се увек два по два. Прво су се раширеним репом приближавали један другом, а затим исто тако грациозно удаљавали. Дрхтаве лепезе блистале су на сунцу као опточене драгим камењем а није се чуло ни гласка. Тада је одједном, као на неки тајни сигнал игра престала. Птице су савиле своје репове са много очију и једна за другом нечујно ишчезле у честару.

Према предању које живи међу становницима џунгле змија и паун су смртни непријатељи. У прашумама Цејлона једном је зоолог Вилијам Биб посматрао из велике близине како се паун игра са змијом. Птица је непрестано кружила око опасног рептила и дражила га да је нападне, али са пристојне удаљености. Биб прича: „Паун није хтео да убије змију, он ју је само задиркивао. После неког времена било му је доста игре и одлетео је а реп му је у јарком светлу изгледао као таписерија у дивним бојама.

WALT DISNEY — МЕРИ ПОПИНС

КАД СУ СЕ СПУСТИЛИ, ПОДИГАО СЕ ОБЛАК ПРАШИНЕ ОД КРЕДЕ...

МЕРИ ПОПИНС! ИЗГЛЕДАШ ДИВНО!

И ТИ ЛЕПО ИЗГЛЕДАШ, БЕРТЕ!

ПРЕНЕСЕНИ ЧАРОЛИЈОМ МЕРИ ПОПИНС У ТИПИЧАН ЕНГЛЕСКИ СЕОСКИ ПЕЈЗАЖ, ЏЕЈН И МАЈКЛ ТРЧЕ ПРЕКО БЕРТОВОГ ЦРТЕЖА...

ПАЗИТЕ ДА НЕ ЗАБРЉАТЕ ЦРТЕЖ!

ДОЂИ! ЧУЈЕМ МУЗИКУ РИНГШПИЛА!

© 1964 Walt Disney Productions World Rights Reserved

ОХ! И ЗА МЕНЕ ЈЕ ОВО ДИВАН ИЗЛЕТ!

БАШ СИ ДЕРИШТЕ, БЕРТЕ!

АЛ' ЈЕ ЛЕП ОВАЈ СВЕТ...

ОВДЕ ПОТОК ОНДЕ ЦВЕТ!

АЛ' ЈЕ ЛЕП...

...ОВАЈ СВЕТ...

МАЛИ ОДМОР...

ПОРУЧИТЕ СВЕ ШТО ЖЕЛИТЕ, РАЧУН ВАМ НЕЋЕМО ПОДНЕТИ!

Distributed by King Features Syndicate

А ОНДА... НА ВРТЕШЦИ...

ЈУХА!

АЛА СЕ ЗАБАВЉАМ!

ДОБРО... АКО НЕ ЖЕЛИШ ДА ИДЕМО ДАЉЕ...

КО КАЖЕ ДА НЕ ЖЕЛИМ?

МЕРИ ПОПИНС ЈЕ ПОНОВО ПУКЛА ПРСТИМА И...

108

НАСТАВИЋЕ СЕ

ПОСТЕЉА ЗА ФУДБАЛЕРЕ

Познати милански фудбалски клуб „Интернационале“ набавио је за своје играче постељу која треба, по тврђењу тренера Херере, да за свега 35 минута лежања у њој доведе сваког играча до врхунца снаге и издржљивости. На снимку је тренер Херера поред постеље у којој „прикупља снагу“ један играч.

ШТА СВЕ МОЖЕ ТЕМПЕРАТУРА

Шта се догађа са материјом која је у гасовитом стању (на пример, с ваздухом), ако се температура смањује?

Материје које су у гасовитом стању приликом снижавања температуре прелазе у течно стање. Тако, на пример, ваздух се при температури од минус 184,5 степени Целзијусових претвара у плавичасту течност која се може преливати као вода. За ту течност тада је и лед и „ватра“, тј. она на леду кључа као на ватри, само је пара веома хладна.

Како се понашају и каква физичка својства добијају материје које су обично у течном стању, ако се њихова температура снижава?

Снижавањем температуре течне материје постају тврде. На пример, алкохол постаје тако тврд да под ударцем прска као лед, а за разлику од алкохола у течном стању не може да гори, тј. не може се запалити. Ако би у течни ваздух охлађен на минус 194,5 степена Целзијуса ставили живу, могли бисмо добити ексер од живе такве тврдоће да би се могао укуцати у даску.

Шта се догађа са тврдим материјама на ниским температурама?

На ниским температурама тврде материје умногом мењају своја својства. Тако лоптица од олова након „купања“ у течном ваздуху — а то је температура од минус 194,5 степена Целзијуса — одскаче као да је од гуме, а лоптица од гуме се разбија као да је од стакла. Метал у тим условима повећава своју тврдоћу: челик за 1,5 пут, а гвожђе и олово за 2 пута. Опруга направљена од олова постаје еластична као да је од челика.

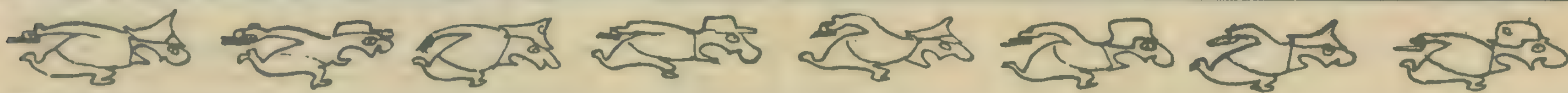

Ко се последњи смеје

Чак и трагичне 1938. године, када су Чемберлен и Даладје предали Чехословачку Хитлеру, а и касније — после пада Варшаве, Париза, Београда — чехословачки народ није губио смисао за смешно. И тих најстрашнијих дана хумор је помагао људима да поднесу терет окупације, давао им снагу за борбу. Ево неколико анегдота које су у то време причане и препричаване у Чехословачкој.

Када је пао Париз, Хитлер је дошао на Наполеонов гроб и стао крај њега у театралној пози освајача.

— Ко то нарушава мој покој? — зачуо се пригушени глас из каменог саркофага.

— Ја, Адолф Хитлер, данас господар Европе, а сутра господар света.

— А јеси ли освојио Енглеску? — запитао је глас из гроба.

— Освојићу је у најскорије време — хвалисаво ће Хитлер.

— А Русима си већ нанео пораз?

— То је ситница — одмахнуо је Хитлер руком. — Ми ћемо то учинити зачас, ајн цвај!

Из гроба се поново чуо мирни глас:

— Тако сам исто и ја говорио. Зато најбоље одмах лези овде поред мене.

*

— Фашисти су употребили на источном фронту авионе нове конструкције. Брзина им је иста као код старих, али троше упола мање бензина.

— Како то?

— Веома једноставно: јер лете само до тамо...

*

Химлер и Геринг дошли Гебелсу да се посаветују куда ће бити најбоље да побегну кад фашизму буде дошао крај. Стајали су поред глобуса, говорили и расправљали, али ниједан крај није им изгледао као сигурно уточиште. Када су тако претресли све

континенте и све земље, Геринг запита Гебелса:

— Чуј, да немаш још неки други глобус?

*

Карл Херман Франк био је десна Хитлерова рука у окупираним чешким земљама.

Прича се да је једном Франк, дошавши у своју резиденцију, угледао на вратима написано на чешком језику: „Франк-злочинац“. Франк се разбеснео, позвао је марионетског председника Хаху и заурлао показујући на врата:

— Шта кажете за ово?

Хаха је узео наочари, прочитао и стао понизно да се извињава:

— Не знам шта да радим с тим Чесима! Ја им стално понављам да треба писати само немачки.

*

Пред само ослобођење Прага Чеси су говорили:

— На свим прашким бандерама треба закуцати упозорење: „Максимално оптерећење — двадесет гестаповаца!“

*

Нацистички војници возили су се по улицама Прага не марећи за саобраћајне прописе. То је многе Чехе стало живота. Градске власти одлучиле су да на нарочито опасним местима ограде тротоаре металним баријерама. Када су почели да их стављају, један пролазник је застао и запитао раднике шта то праве.

— Како шта? — одговорио је радник уз осмех. — Кад козаци стигну у Праг требаће им да за нешто привежу коње.

*

Испод уличног гласноговорника на Вацлавском тргу стоји Чех и ћутке слуша извештај Хитлерове команде. Из гласноговорника као обично пљуште самохвале и бројке: број потопљених савезничких бродова, број заробљених војника, оборених авиона, километри освојених територија и тако даље. Најзад спикер објављује: „Емисија је завршена. Сада је тринаест часова и петнаест минута.“

Чех тада погледа свој часовник и рече:

— Да, то је тачно.

*

Убрзо после отварања другог фронта два хитлеровска војника кладила се у болници око тога где је јаче војничко другарство: на источном или западном фронту. Опкладу је добио војник са источног фронта.

— Пријатељу мој — рекао је — таквог другарства као што је наше нигде нема. Оде, рецимо, војник на дводневно одсуство и враћа се с њега — а њему трчи у сусрет читава армија.

*

Познато је да је римски папа Пије благонаклоно гледао на фашисте. Али, Хитлеру је то било недовољно и он је послао у Рим Рибентропа да овај још више „активизира“ папу. Рибентроп је нешто успео, али је и то било Хитлеру мало. Зато је послао у Рим свог најпоузданијег човека — Геринга. Већ сутрадан Хитлер је добио од Геринга телеграм: „Фиреру мој! Ватикан гори, папа убијен при покушају бекства, тијара ми стоји изврсно. Свети отац Херман Први!“

Сатира у конспирацији

За време рата у Варшави, а и у другим пољским окупираним градовима, излазили су илегални листови, часописи, леци. Разуме се да је сатира заузимала у њима достојно место. Ако је фашистима понекад и полазило за руком да открију ауторе илегалних издања и да их најсуровије казне, са анегдотама које су се шириле од уста до уста нису могли да изиђу на крај.

Грегор Заменски скупио је неке од тих анегдота и објавио их у књизи под насловом „Сатира у конспирацији“.

Вреди ризиковати

У Берлинску рајхсбанку долази жена да би на текући рачун ставила 10.000 марака. Али, због несигурног стања на источном фронту она жели да зна какву јој гаранцију банка нуди.

— Зар је Адолф Хитлер за вас недовољна гаранција? — пита чиновник банке.

— Сви смо ми смртни — опрезно одговара жена.

— Али ми имамо и Геринга.

— Он увек лети. С њим још пре може нешто да се догоди.

— Најзад, остаје национал-социјалистичка партија.

— Она може да се распадне.

— Зар и то! — ускликну чиновник. — Али, зар због тога не вреди ризиковати 10.000 марака?

Није то ништа

Вративши се из Варшаве у Берлин, један Немац жали се другоме:

— Какав неред и хаос владају у Варшави. Ја сам само за тренутак оставио кофер на перону и отишао да купим карту за воз. Кад сам се вратио, од кофера ни трага.

— Није то ништа — одговори други. — Ја сам недавно био у Минхену. Оставио сам свој кофер у станичну гардеробу и отишао на четврт часа у град. Баш тада су засвирале сирене за узбуну. Када је дат знак да је опасност прошла, вратио сам се по кофер, а од њих ни трага. Мислим на станицу и гардеробу.

Тачан одговор

— Замисли да Хитлер, Гебелс и Геринг плове паробродом по Северном Мору. Пароброд је наишао на мину и почео да тоне. Кажи ми: ко ће се спасти?

— Немачки народ!

После ваздушног напада

После налета савезничких бомбардера на Берлин, Шулц

срете Милера који је имао завезану главу.

— Шта се догодило? И ви сте постали жртва бомбардовања?

— Не — одговори Милер суморно — само сам срео једног познаника настрадалог у бомбардовању.

— Па онда?

— Ништа нарочито. Поздравио сам га речима: „Хајл Хитлер!“

Шта ко жели

На оном свету срели се Александар Македонски, Ханибал и Наполеон.

Александар са чежњом у гласу каже:

— Ех, да сам ја у своје време имао такве тенкове какве има Хитлер освојио бих читаву Африку и Азију за пет дана.

Ханибал уздахну:

— Да сам ја имао такве авионе какве има Хитлер не бих предао Сципиону Нову Картагину.

— Све је то бесмислица — јави се и Наполеон. — Да сам ја имао Гебелса као што има Хитлер, свет ни данас не би сазнао за мој пораз у Русији.

Дисциплинован народ

За време сусрета на италијанско-немачкој граници између Мусолинија и Хитлера дошло је до спора: чији је народ дисциплинованији. Да би проверили, њих двојица су прво прешли на италијанску страну и ту се Мусолини обратио првом Италијану кога је срео:

— Знаш ли ко сам ја?

— Свакако, дуче.

— Ошамари ме.

— Немогуће, дуче! Па било би горе од смрти.

— Видиш! — ускликнуо је задовољно Мусолини.

Затим су прешли на немачку страну.

Ту се Хитлер обратио првом пролазнику:

— Знаш ли ко сам ја?

— Да. Фирер Адолф Хитлер.

— Удари ми шамар.

Пролазник је послушао ошамарио Хитлера из све снаге.

— Па чији је народ дисциплинованији? — ликујући запита Хитлер трљајући ударени образ. Затим се обрати послушном Немцу:

— Како се зовеш? Шта си по занимању?

— Зовем се Војцех Малиновски — одговори овај. — Принудно сам дотеран из Пољске на рад у Немачку.

Две рачунице

На онај свет стигло је 37 хитлеровских пилота.

— Откуд ви? — пита их св. Петар.

— Убијени смо данас на фронту.

— Причекајте тренутак — рече им свети Петар и стаде да чита извештај немачке врховне команде. Наљутивши се стаде да виче:

— Преваранти! Данас су према извештају погинула свега три пилота. Остали, марш одавде!

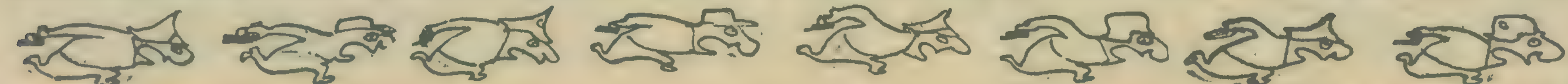

Филм

007 против 007

ШО Конери ће све до 1972. играти улогу тајног агента 007 — Џемса Бонда, јунака у романима Јана Флеминга. Тако су бар објавили менаџери компаније за коју он ради. Међутим, сада се јавља конкурент у истој улози. То је Ричард Бартон. У ствари, ово је борба између две фирме: Јунајтед артиста за коју игра Шо Конери и Колумбије за коју ће играти Бартон.

ШО КОНЕРИ

Јан Флеминг, творац агента Бонда, написао је досад 12 књига о свом јунаку. Дванаести роман уграбила је фирма Колумбија и главну улогу доделила Ричарду Бартону. По мишљењу кругова који се баве овим питањима Бартону неће бити лако, јер је Конери за многе љубитеље филмског екрана постао појам Џемса Бонда.

РИЧАРД БАРТОН

Технетикум 99

Јод 131 први је радиоактивни елемент употребљен за постављање дијагнозе. Он омогућава специјалисти да констатује сметње у раду и тежа обољења штитне жлезде. Стручњаци Центра за нуклеарна истраживања из Аргона (САД) недавно су открили и други радиоактивни елемент, технетикум 99, помоћу којег се могу постављати дијагнозе, као што су сметње при раду и тумори мозга, јетре, бубрега и слезине. Доза радијације којој је пацијент изложен за време опита са технетикумом 99 садржи један хиљадити део радиоактивног јода.

НАЈМАЊИ НА СВЕТУ

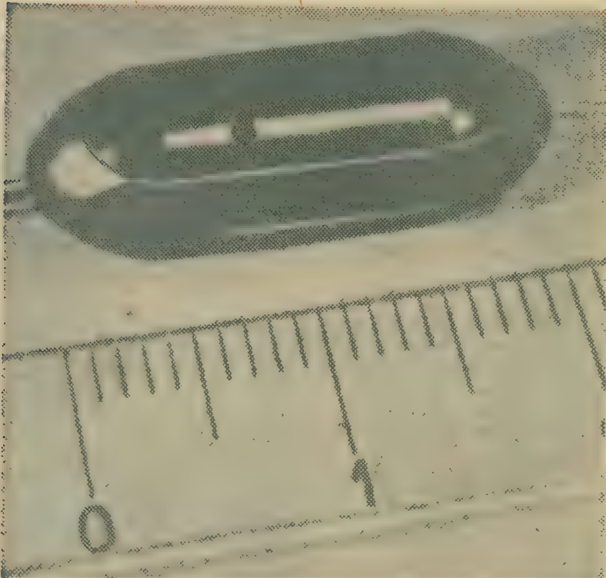

ДИЈАГНОСТИЧКА КАПСУЛА ДУГАЧКА ЈЕ 2,1 САНТИМЕТРА, А ШИРОКА И ВИСОКА 7 МИЛИМЕТАРА.

Пре извесног времена многи научно-популарни часописи и листови објавили су: Јапанац Мацуи Мисијома конструисао је електромотор велик као напрстак. Замислите само: и статор и ротор заједно са „кутијом", која их затвара сведени на тако минијатурне размере! Колики су онда остали делови: четкице, лежишта, калемови! Међутим, јапански листови, а и сви они који су пренели њихову вест о најмањем мотору на свету, мало су се залетели. Јер, мотор-лилипут немачког инжењера Капенке још је мањи: као зрно грашка. Његове размере су: 4x5x7 милиметара. Па ни то није рекорд.

У совјетском научно-популарном часопису „Техника омладини", у мартовском броју за 1964. годину, био је објављен чланак о електромотору великом као глава од шибице. Запремина целог мотора износи 40 квадратних милиметара а тежина му је 0,06 грама. Мотор је начинио читалац листа, даровити аматер. М. Масљук. Све донедавно његов мотор сматран је за најмањи на свету. Али... одушевљени поклоници микроминијатуризације су неуморни. Недавно је јављено да је начињен електромотор велик (или боље рећи мали) као стаклена глава чиоде. Његове димензије су 2,2x2x1,5 милиметар. По запремини он је шест пута мањи а по тежини готово четири пута лакши од Масљуковог мотора. Новог „рекордера" у области микроминијатура израдио је, и то у свом слободном времену, Јозеф д' Ејнс из Антверпена.

ЕЛЕКТРОМОТОР ЈОЗЕФА Д'ЕЈНСА МАЊИ ЈЕ ОД ГЛАВЕ НА ШИБИЦИ.

Све детаље електромотора Јозеф д' Ејнс је сам и пројектовао и израдио. Једино што је морао да купи била је бакарна жица дебљине 0,02 милиметра и рубини. Рубинска лежишта за ротор изглачали су под његовом контролом и по његовим упутствима часовничарски мајстори у Швајцарској. На ротору који је тежак свега 0,0047 грама има 50 намотаја. То је довољно да би се осигурала јачина од 0,00002 коњске снаге.

Готово невероватно, зар не? Па ипак, и рекорд Јозефа д' Ејнса је оборен!

Совјетском агроному Николају Сјадристи нису помагали швајцарски мајстори. Па ипак његов мотор четири је пута мањи од зрна мака мада је састављен од 15 делова. Жица употребљена за десет намотаја код ротора неколико је пута тања од длаке с човекове главе

Читаоци ће можда запитати: а чему ти лилипутански мотори? Каква је корист од тих ремек-дела микроминијатуризације?

Мотор Јозефа д' Ејнса нашао је већ примену: он покреће медицинску сонду коју су израдили стручњаци са универзитета у Лајдену. Сонда-капсула намењена је анализи желудачног сока. Преимућство јој је у томе што тако малу „таблету" пацијент прогута лако, без осећаја нелагодности. Крећући се дуж најлонске нити, капсула може да доспе и у оне делове желуца, па чак и црева, који су иначе недоступни при испитивању помоћу класичне сонде. Стручњаци са универзитета поставили су себи за циљ да у сарадњи с Јозефом д'Ејнсом створе сонду која би директно „јављала" све податке из пацијентовог тела апарату који би их графички регистровао.

ПАС-ЛОПОВ

ЈЕДАН канадски трговац имао је пса који се звао Того и који је од малена био истрениран да краде виски. Пса је купио од једног трговца са Аљаске где прохибиција још живи. Пас је био тако добро истрениран да је тачно знао да одабере боцу вискија и да је у зубима прошверцује тамо где му се одреди.

Једна група трговаца међу којима је био и Тогов газда стигла је у једно место у северној Канади ради куповине кожа. Место је имало једну кафану где су се углавном сви скупљали и где се обављала сва трговина. Међутим газда кафане почео је да се жали да му неки лопов краде виски. Разуме се, нико никад не би могао помислити на Тога.

Ипак на крају је лопов откривен. Један трговац добро накресан пробијао се кроз снег са боцом у џепу. У једном тренутку човек је пао, а када је поново устао боце није било у џепу. На Тогову несрећу цео призор је посматрало неколико људи и свима је било јасно ко је био лопов.

Тогов газда је знао да ће и кафеџија ускоро дознати ко је лопов, а то је значило да је требало платити преко тридесетак боца вискија које је Того покрао. Сутрадан сви су били изненађени када су видели да је Тогов газда отпутовао рано зором са својом запрегом паса не рекавши ником збогом.

НОЋ ЈЕДНОГ ПСА...

На Аљасци се пси цене много више него било у ком делу света. Чак се и време мери према псима. Тако, на пример, постоји израз: ноћ једног пса, ноћ два пса и ноћ три пса. А то значи ако је ноћ била прилично хладна човек је пуштао једног пса у своју врећу за спавање да му греје леђа, у хладнијим ноћима два пса, а у врло хладним ноћима три пса. Зато се и сада на северу често чује да ће ноћас бити ноћ два пса. Тамо се најбољи пси сахрањују са почастима као и људи.

Брашно од лишћа четинара

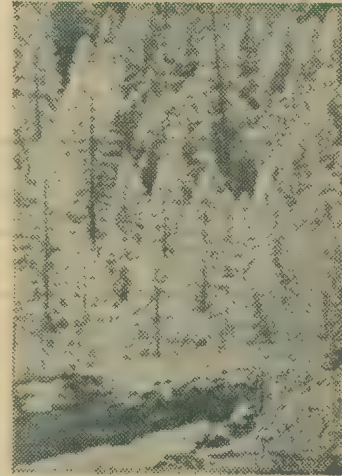

Четинара има око 500 врста. Расту већином у северној шумској области, док је јужна хемисфера сиромашна овим дрвећем са простим или игличастим листовима. Због лакоће дрвета и дужине стабла четинари се сматрају главним техничким дрветом.

Огромне количине игличастог лишћа четинара не користе се ни за коју сврху, а најмање за сточну исхрану, као лишће лишћарских шума. Лист по правилу кратко траје — једну вегетациону периоду, а код неких зимзелених лишћара и код разних четинара траје до 12 година. Међутим, један совјетски академик разрадио је последњих година технолошки процес спремања витаминског брашна од иглица четинара, које би се са успехом употребљавало за исхрану стоке.

Осушено игличасто лишће долази у млин и ту се меље у брашно без присуства ваздуха. Добијено брашно садржи калцијум и мање количине гвожђа, фосфора, мангана, бакра, кобалта и других састојака. Но оно што је најзанимљивије, добијено брашно садржи скоро све витамине групе Б, затим витамин К и провитамин Д. Совјетски академик препоручује на 100 кг хране 3 кг овог брашна.

КРОЗ ПОВЕСТ ОКЕАНА

25.
Седименти (тј. слојеви који се слажу један преко другога на дну океана), су у ствари историја далеке прошлости. Да би научници могли да „читају" ту историју, они морају да спуштају цеви у муљ на дну да их касније извлаче и да онда проучавају талоге у попречном пресеку. Научници института Хуџ Хол су усавршили један такав проналазак. Он се састоји од заоштрене цеви која слободно пада до дна, забије се у дно и онда се сама подигне на површину. Електронски сигнали указују на место где се цев налази.

26.
На горњем цртежу се виде неки подводни пловни објекти које океанографи користе за спуштање у дубине мора, у такозвани „унутрашњи простор" за разлику од оног другог којим се баве космонаути и други научници (на слици су пловни објекти које користе Американци) 1. Морска лабораторија II. Две различите посаде треба да проведу по плану 15 дана на неком приобалном гребену на дубини од око 75 метара. Са одговарајућим прибором за гњурање, свака посада ће свакодневно да прикупља разне податке. Занимљиво би било додати да ће један од тих чланова посаде бити и Скот Карпентер, амерички космонаут. Његов задатак ће се састојати да проучи способност човека да опстане у ова два „простора", — великим висинама (где је већ био) и великим дубинама. 2. Гњурац у скафандеру снабдевен хелијумом на дубини од око 168 метара. 3. Батисфера за дубине од око 1338 метара. 4. „Дубинска звезда" за дубине од око 3600 метара, иначе конструкција коју је Жак Кусто начинио за потребе америчких научника. 5. Неколико подморница на нуклеарни погон, од којих је једна, „Тритон", обишла Земљу испод морске површине. 6. „Алуминаут" за дубине од око 4500 метара 7. Трст II, прерађен и усавршен модел, тј. верзија „Трста I" који се спустио до дубине од 10.740 метара 1960. године.

27.
Човек је тек почео да решава мистерије морских дубина. Површина Месеца ма колико чудно звучало, познатија је човеку него морске дубине наше планете. Данашње коришћење мора једва да је мало напредовало од давнина када је човек у праскозорје своје цивилизације био још само примитиван ловац. Стручњаци се слажу да би се култивирање живота у морима на научној основи могло веома добро искористити за исхрану становништва Земље у деценијама које долазе. Потенцијал енергије као и извори минерала практично су неисцрпни.

(КРАЈ)

Фантастична прича

Реј Бредбери

3

ЗЛАТООКИ

— Зар ти се име Ден не свиђа? Због чега?

Ден се нестрпљиво врпољио.

— Јуче си викала: „Дене, Дене, Дене! а ја нисам ни чуо. Мислио сам да се то не односи на мене. Ја имам друго име и хоћу да ме њиме зовете.

Битеринг је слушао пажљиво док му је срце снажно тукло.

— Какво је то име?

— Линнл. Лепо, зар не? Могу ли тако да се зовем? Могу? Ти дозвољаваш?

Битеринг је отро чело. Мислио је о ракети: градио ју је сам, усамљен чак и међу својом породицом, потпуно сам... Чуо је женине речи: „А зашто не? Чуо је сопствене речи: „Разуме се, можеш да се зовеш тако“.

— Е-е-е-е-ј! — обрадовано је заурлао малишан. — Ја сам Линнл! Линнл! — заиграо је кроз читав шумарак.

Битеринг је погледао жену.

— Зашто смо то учинили?

— Не знам — одговорила је. — Лепо је име измислио, зар не?

Пошли су у планину. Ишли су старим, кривудавим стазама од мозаика, између фонтана из којих је још бризгала вода. Нашли су се пред невеликом напуштеном марсовском вилом с дивним погледом на долину. Вила је стајала на врху брежуљка. Тераса од плавог мермера, пространи холови, у башти — базен. Ту је било прохладно. Марсовци нису волели велике градове.

— Како је овде лепо! — ускликну Битерингова жена. — Како би било да овде проведемо цело лето?

— Вратимо се — одговори он. — Вратимо се у насеље. На ракети има још пуно да се ради.

Ипак, те вечери мисао о прохладној вили од плавог мермера није га напуштала.

Током времена ракета је почела да губи своју важност. Његова загрејаност се хладила. Понекад је о томе мислио са страхом, али врелина, опијајући ваздух и ноћни ветар чинили су своје.

И једног дана до њега су допрли гласови људи који су стајали на вратима његове радионице. Битеринг је прекорачио праг.

Угледао је поворку теретњака натоварених стварима, децом. Теретњаци су полако ишли прашњавом улицом.

— Сви одлазе у планину. Да летују — рекао је неко. — А ти, Хари?

— Ја имам посла.

— Посла! Ракету можеш да довршиш и у јесен, кад буде свежије.

Битеринг тешко уздахну.

— Костур је готово завршен.

— Јесенас ће ти бити лакше.

— Јесенас ће бити лакше — помислио је и он. — Има времена.

— Пођимо, Хари! — сви су га звали.

— Нека буде — одговорио је осећајући како се његова воља топи у ваздуху густом од јаре. — Добро! Пођимо.

— Тамо, изнад канала има једна вила. Знате, изнад канала Тире — рекао је неко.

— Говориш о Рузвелтовом каналу?

— Тира. То је старо марсовско име. Нашао сам дивно место у планини Пилан...

— То јест, у Рокфелеровим планинама? — запита Хари.

— Ја кажем: Пилан — умеша се Сам.

— Да — рече Битеринг утапајући се у јару густу као течност. — У планинама Пилан.

Сутрадан су сви помагали да се теретњак натовари. Ствари су носили Лора, Ден, Девид. Тачније: Ттил, Линнл и Верр, јер су сад хтели тако да се зову.

Намештај су оставили у белој кућици.

— Тај намештај био је згодан за Бостон — приметила је мајка. — Чак и за ову кућу. Али за вилу тамо? Не! Вратићемо се овамо у јесен.

Битеринг је био миран.

— Већ знам какав ће нам намештај требати у вили — казао је. Ствари велике и удобне.

— А твоја енциклопедија? Хоћеш ли је узети?

Битеринг одврати:

— Вратићу се по њу идуће недеље.

Искључили су воду и плин, затворили прозоре и врата, пошли према аутомобилу. Отац је погледао пртљаг.

— До ђавола, нема га баш много! — повикао је. — У поређењу са оним што смо донели на Марс... шачица!

Укључио је мотор. Гледао је неко време белу кућицу. Зажелео је да јој притрчи, додирне је, опрости се с њом. Изгледало му је да крећу на далек пут, да ту остављају нешто чему се никад више неће вратити, што никад неће потпуно разумети.

Лето је осушило канале. Лето је ишло по њивама као пожар. Куће опустелог насеља расушиле су се и попуцале. У радионици се рђа хватала по костуру ракете.

У позну јесен, на падини у близини виле стајао је веома поцрнео од сунца златооки Битеринг. Гледао је у долину.

— Време је да се вратимо — подсетила га је жена.

— Да, али ми нећемо отићи — тихо је одговорио. — Није потребно.

— А твоје књиге? — питала је. — Твоја најбоља одела?

Казала је у ствари: „А твоје иллес, твоја јор уеле рре?“

— Насеље је пусто. Нико се не враћа. Нема зашто.

Кћерка је ткала нове тепихе, синови су извлачили необичне, древне мелодије из дрвених флаута; њихов смех одјекивао је у мермерној вили.

Битеринг је посматрао насеље у долини.

— Какве су чудне, какве смешне куће имали ти дошљаци са Земље!

— За другачије нису знали — одговорила је жена. — А и они сами какви су били. Добро је што су отишли.

Погледали су се. Речи које су изговорили, запрепастиле су и њих саме. А онда се обоје насмејало.

— Куда су отишли?

Замислили су се. Он је погледао жену. Она је била висока, тамнопута, јака и витка као њена кћерка. Она га је посматрала и он јој се чинио млад. Као старији син.

— Не знам — казала је.

Окренули су леђа долини. Узевши се за руке, ћутке су пошли стазицом покривеном танким слојем хладне, свеже воде.

☆

Пет година касније долетела је ракета са Земље. Пушећи се, спустила се у долину. Из ње су искочили бучни, узбуђени људи.

— Рат је завршен! Донели смо вам помоћ!

Али куће, радње, воћњаци с бресквама су ћутали. А у напуштеној радионици стајао је недовршен, зарђао костур ракете.

Придошлице су почели своје трагање најпре по брежуљцима. Капетан је сместио свој штаб у опустошеном бару. Ту се јавио први извиђач са својим извештајем.

— Насеље је пусто, сер, али смо ипак нашли жива бића, домороце. У планинама. Високи су. Златооки. Марсовци. Веома су питоми и дружељубиви. Мало смо и разговарали с њима. Они лако уче наш језик. Уверен сам да ће се односи с њима лепо уредити.

— Високи? — замишљено је поновио капетан. — Колико их има?

— Око шездесет до осамдесет. Живе у планинама, у мермерним рушевинама. Тамнопути су, високи, витки. На изглед здрави. Жене су им лепе.

— Нису ли вам казали шта се догодило са становницима насеља?

— Немају ни појма.

— Чудно. Не мислите ли да су их ти Марсовци истребили.

— Они изгледају веома питоми. Можда је била нека епидемија, болест...

— Могућно је. То је једна од тајни које нећемо никад одгонетнути.

Капетан је прелетео погледом по соби, погледао прашњаве прозоре, голе врхове планина, канале чија је површина блистала; ослушнуо је тихо шуштање ветра. Затим је, пренувши се, ударио дланом по великој карти што је била распрострта пред њим...

— Пред нама је обиман посао. — Глас му је звучао одмерено и тихо, а сунце је залазило за плаве брегове. — Треба изградити нова насеља, руднике, узимати узорке за бактериолошка испитивања. Састављати изнова мапе, давати нова имена планинама, рекама и свему осталом. Треба подстаћи машту. Шта велите: да назовемо ове планине Линколновим планинама, а овај канал Вашингтоновим каналом? И зашто не бисмо овој долини дали Ајнштајново име, а оној тамо даље... Слушате ли ви мене, поручниче?

Први официр једва је одвојио поглед од танке плаве магле која је обавијала далеке падине.

— Шта? Да, слушам вас, капетане.

— Крај —

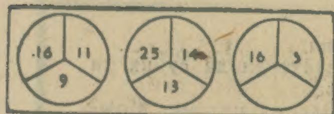

За мале математичаре

Ако нађете закономерност којој подлежу скупови од по три бројке у прва два круга неће вам бити тешко да напишете одговарајућу бројку у празном исечку трећег круга. Који је то број?

Одговор:

У празном исечку трећег круга треба да стоји бројка 7 — трећина збира два горња броја јер су по том принципу испуњени и доњи исечци два прва круга.

ОДГОВАРАЈУЋА ФИГУРА

У горњем делу нашег цртежа (прва три реда) налази се осам фигура док је за девету остављено слободно место. Покушајте да откријете принцип по коме су те фигуре распоређене а затим да одредите коју од нумерисаних фигура (оне су приказане у доња два реда) треба да поставите у квадрат.

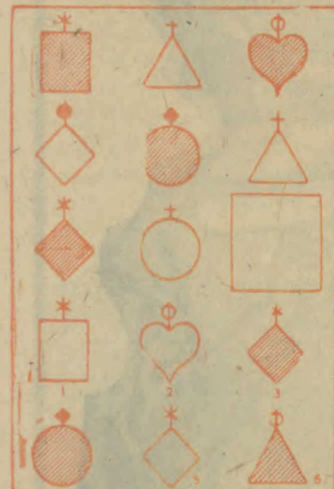

Одговор:

У квадрат треба ставити фигуру означену бројем 6. Фигуре у трећем реду образују се по следећем принципу: на основну геометријску фигуру из другог реда додаје се допунски елемент (украс) из првог реда.

ОТВОРИ ОЧИ

КО ЈЕ ЛЕВАК?

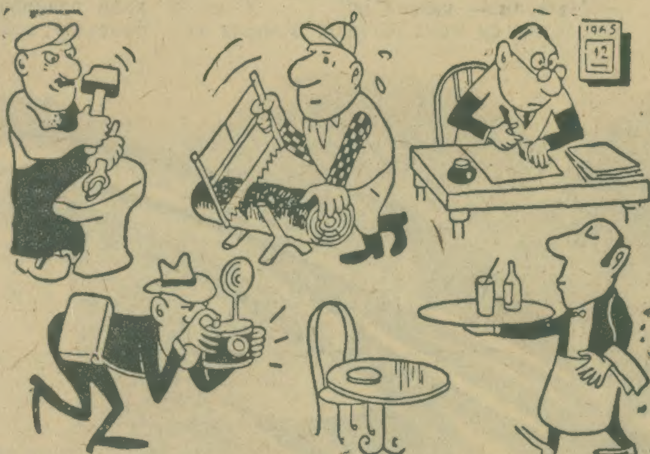

На нашем цртежу представљено је пет особа и свака од њих има друго занимање. Али, један од ове петорице је левак. Који?

Одговор:

Левак је келнер. Келнери по правилу носе послужавник на левој руци да би десном могли да послуже госте. Међутим, код овога келнера на слици је обрнуто: он носи послужавник на десној руци да би му лева којом служи, јер је левак, била слободна.

НОВА ХАРТИЈА

Од азбестних и стаклених влакана слепљених органским материјама совјетски научници израдили су нову хартију која је отпорна према температури, као и према киселинама и солима. Стручњаци сматрају да ће ова хартија одлично послужити као сировина за производњу јаких изолационих трака и другог изолационог материјала.

СВЕ ДАЉЕ У КОСМОС

Нови радио-телескоп у енглеском универзитетском граду Кембриџу уловио је последњих седмица сигнале са небеских тела која су удаљена од Земље више од 8.000 милиона светлосних година. Тиме се још даље продрло у космос но што је досад било могућно.

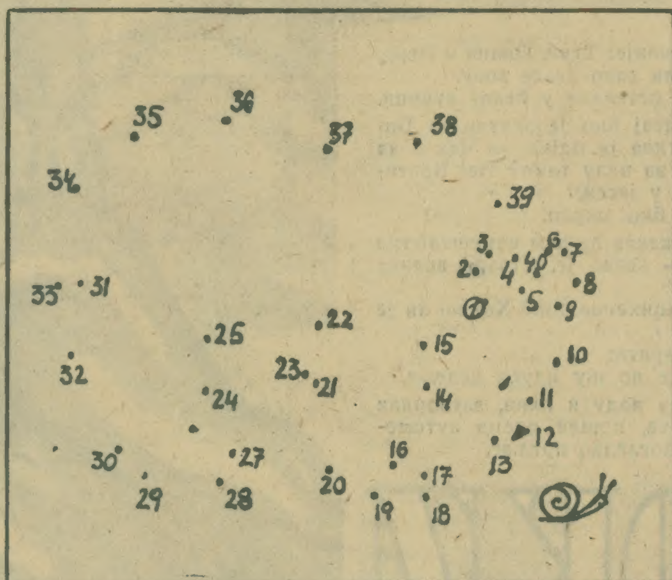

ОД ТАЧКЕ ДО ТАЧКЕ

ПУЖ СЕ ОД НЕКОГ УПЛАШИО. ОД КОГА? РЕЋИ ЋЕМО ВАМ САМО ОВО: ТО ЈЕ НЕКА ЖИВОТИЊА. А КОЈА — ДОЗНАЋЕТЕ И САМИ АКО ДОБРО ЗАОШТРЕНОМ ОЛОВКОМ СПОЈИТЕ СВЕ ТАЧКЕ ОД 1 ДО 40

ВЕШТАЧКА ШУНКА

У америчким трговинама појавила се нова животна намирница: вештачка шунка која изгледа потпуно као права а има и њен укус. Само стручњак, тврде произвођачи, може да разликује вештачку шунку од праве. Нова намирница намењена не само вегетаријанцима, већ и свима онима — а таквих на свету има много — који из верских разлога не једу свињско месо. Начин справљања вештачке шунке држи се у тајности и само се зна да у њој уопште нема меса.

СУВИШНА РИБА

Једна од ових пет риба је сувишна. Која и због чега?

Одговор:

Сувишна је риба број 2. Јер, риба број 1 има двојницу — рибу број 5. Риба број 3 двојница је рибе број 4. Риба број 5 нема свог „пара".

НАПРАВИ САМ

РИБИЦА ОД ПЛУТЕ

За ову егзотичну рибицу су вам потребни: један запушач од плуте купастог облика, две беле перлице, два мања ексера и папир за цртање.

Начин прављења: изрежите у облику слова В отвор на запушачу — уста (цртеж бр. 1) а на запушачу — телу направите зарезе у које ћете увући пераја и реп (цртеж број 2).

Према цртежима број 3 и 4 на[illegible]ите од папира леђна и прсна пераја. Опсеците такође и реп (цртеж број 5). Затим увуците реп у задњи део запушача, леђна пераја изнад и два прсна пераја са стране.

Нанижите перле на ексере и забодите уместо очију (цртеж број 6).

Предлог за бојење: обојте рибицу и пераја црвеном бојом, крљушт црном.

МАЛО ЛУКАВСТВО

Не очајавајте ако вам у бунар или неку дубоку воду случајно упадне кључ или какав други челични предмет. Спустите до дна бунара комад магнета везаног за довољно дугачко уже. Ако сте иоле вешт „риболовац" кључ ће вам се већ после неколико тренутака наћи опет у рукама.

ДАКТИЛОГРАФСКИ БИРО У БАРУ

Сопственик једног бара у Стокхолму поручио је да му се изради неколико плоча на којима је снимљено — куцање на писаћим машинама. Када који од његових гостију зажели да своје вечерње закашњење оправда позове телефоном кућу и уз „пратњу" писаћих машина с плоча исприча да се због прековременог рада морао задржати у канцеларији. Оправдање звучи веома убедљиво.

„ЈАБЛАН", рад Мустафе Бегића, село Г. Лупница, пошта Дивичани — Јајце

Дечји цртежи са конкурса

Дечји цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„КОЛО — ЂАЧКИ РАСТАНАК", рад Бранке Поповић, Београд, 7. јула 71/III

„МОЈ ГРАД", рад Зорана Младеновића, основна школа „Гаврило Принцип", Земун — Нови град

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) талас, 4) стара мера за тежину, 7) пасија, страст, 10) узвик, 11) бања у Белгији, 12) скраћеница за „ове године", 13) змијски цар, 15) историјско место у Малој Азији, 16) драма Хенрика Ибзена, 18) познато купалиште у Венецији, 20) плин, 21) покрајина на Сицилији, 22) птица из породице врана, 25) стара турска титула, 27) пољопривредна алатка, 29) игранка, 31) италијански драмски писац, нобеловац за 1934, 34) предлог, 35) град у Француској, 36) предлог, 37) снежни нанос, 39) валовити наноси песка, 41) билијарски штап, 42) летовалиште у близини Опатије.

Усправно: 1) један од најпознатијих сликара импресиониста, 2) свеза, 3) иницијали нашег књижевника („Швабица"), 4) лична заменица, 5) птица певачица, 6) египатска кобра, 7) светлећи гас, 8) народно коло, 9) познати италијански песник („Ослобођени Јерусалим"), 13) град у Ираку, 14) дрворед, 17) речна и морска животиња, 19) друга, остала, 23) грчко острво између Атине и Пелопонеза, 24) геометријско тело, 26) велики француски књижевник („Чича Горио"), 27) смучарска дисциплина, 28) скраћеница за пример, 29) слово латинице, 30) река у Француској, 32) спис, 33) доњи део посуде, 38) савремени совјетски филмски редитељ (Николај), 40) музичка нота.

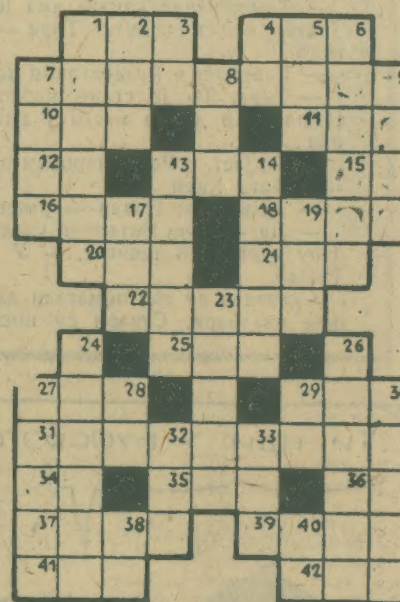

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) џем, 4) лед, 7) Туркестан, 10) ина, 11) ано, 12) С(ветозар) Г(лигорић), 13) Инд, 15) ст, 16) алат, 18) река, 20) Ака, 21) Ава, 22) ткиво, 25) ала, 27) ума, 29) реп, 31) Чајковски, 34) И(во) Т(ијардовић), 35) они, 36) ал, 37) Леон, 39) Дуро, 41) ара, 42) мат.

Усправно: 1) џунгла, 2) ера, 3) М(ирослав) К(рлежа), 4) ЛС („locus sigilli"), 5) ета, 6) Данска, 7) Тиса, 8) еон, 9) нота, 13) Итака, 14) Драва, 17) акт, 19) ево, 23) Илион, 24) аматер, 26) пекара, 27) учила, 28) ај, 29) рс, 30) пилот, 32) Кон, 33) вид, 38) Оа, 40) ум.

ИЗ АНАЛА ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

ТАКАВ ЈЕ БИО НАШ ПОРУЧНИК

Познати амерички писац и добитник Нобелове награде за књижевност 1962. године Џон Штајнбек учествовао је у другом светском рату у освајању једног острва на коме је била инсталирана немачка радарска станица. У овом броју доносимо његова сећања на тај догађај у нешто скраћеном облику.

У сваком рату има великих операција, које су свакако пресудне за његов исход али има и безброј малих које такође помажу да се рат повољно заврши. У свим тим операцијама срећа врло често игра одлучујућу улогу. Тако је било и у овом нападу у којем сам ја учествовао.

Добио сам дозволу да се придружим једној групи падобранаца одређеној да заузме једно мало острво на коме се налазила важна радарска станица. Било нам је речено да се на острву налази мала група Немаца и већи број Италијана. Мало је ко веровао да ће Италијани дати отпор јер су крајем 1943. године они били сити рата. На острву се такође налазио концентрациони логор политичких затвореника које је требало ослободити.

Падобранци одређени за ту акцију били су пребачени из Африке: 40 војника и 3 официра. Сви су били у старим и од сунца изгорелим оделима тако да се официри нису разликовали од војника. Десет месеци проведених заједно у пустињи зближило је ове момке да се сваки однос старешинства био потпуно изгубио. Били су то другови који су делили добро и зло. Међу тим младим, снажним, окретним момцима осећао сам се некако подмлађен. Од опреме су носили само најпотребније: пушку или машингевер, пиштољ, нож и неколико бомби. Ништа сувишно.

Укрцали смо се на један разарач и упутили ка острву. Било је то острво Вентотене недалеко од Напуља. Командант разарача нам је показао на мапи место радарске станице, концентрационог логора, мале варошице и пристаништа. Био је оптимиста и веровао је да ће се све врло лепо и лако завршити.

Било је удешено да се острву приближимо по највећем мраку. Када смо стигли близу острва командант брода је наредио да се преко јаких гласноговорника прочита следећа порука на италијанском: „Италијани, дошло је време да се предате и ослободите својих окупатора Немаца. Наше снаге су опколиле острво са свих страна. Имате 15 минута да се одлучите. Знак предаје — три беле ракете. После 15 минута отварамо ватру из свих топова. Милости неће бити." Поновили смо исту поруку два-три пута и онда је настао тајац.

Минути су пролазили споро. Зурили смо у мрак као да смо хтели да погледима продремо у италијански гарнизон и видимо шта се тамо дешава. С времена на време бацали смо погледе на часовнике с фосфорним казаљкама. Али, белих ракета није било. Прошло је дванаест, тринаест минута а онда су се изненада три беле ракете винуле у ваздух као три бела голуба. „Спуштајте чамац", наредио је капетан брода. „Идем сам да прихватим предају Италијана". За њим су пошла четири морнара и ја. Падобранци су остали на разарачу јер за њих није било посла.

Полако смо се приближавали острву. Нисмо палили светлост, за сваки случај. Промашили смо пристаниште и искрцали се нешто северније од њега. Тек тада смо почели да употребљавамо ручне лампе и тако брзо дошли у контакт с Италијанима. Није требало да им наредимо да бацају оружје: они су то сами учинили. Били су срећни што је рат за њих завршен. Толико су лармали да ништа нисмо могли дознати од њих. А онда одједном одјекнула је страшна експлозија. Инстинктивно смо се бацили на земљу. Италијани су почели да кукају и беже. Зачас смо остали сами. Експлозије су и даље одјекивале али све даље и даље од нас. Са разарача су испалили неколико плотуна, више да покажу своје присуство него што су нешто могли стварно учинити. А после тога опет је завладала мртва тишина.

Неколико храбријих Италијана се вратило а међу њима један човек у пижами. Говорио је добро енглески и рекао нам да је политички затвореник. Експлозије које смо чули изазвали су Немци бацивши у ваздух пристаниште и мостове на путу који води ка радарској станици. Он нам је рекао да је на острву било 300 Италијана и 87 Немаца. Број Немаца нас је изненадио, нисмо веровали да их има више од десетак.

Командант брода је сматрао да је његов посао био завршен и давао је знаке разарачу да се падобранци искрцају. Међутим, са брода није било одговора. Покушали смо више пута, али — узалуд. Вероватно су се они на броду бојали да открију свој положај јер нису знали ситуацију код нас.

Чекали смо скоро два часа, а падобранци нису стизали. Плашили смо се да Немци не изврше противнапад. На брод нисмо могли да се вратимо јер нисмо знали његово тачно место. Срећом, падобранци су се најзад појавили из мрака. Лакнуло ми је на срцу. Њихова сигурност утицала је и на мене и ја сам решио да останем са њима.

Вест о броју Немаца забринула је капетана. Распоредио је војнике и позвао официре на договор. Један поручник је предлагао да се затражи помоћ било у људству било у бродовима и авијацији. Међутим, други поручник је предложио да он оде ујутру Немцима и затражи њихову предају... Пошто Немци нису знали број Американаца који су се искрцали то је блеф могао да упали. Покушали смо да одвратимо поручника од његове намере мада стварно другог избора нисмо имали. Нисмо имали ни најмању шансу да тучемо Немце који су били утврђени и боље наоружани.

Јутро смо очекивали са великим нестрпљењем. Када је свануло поручник је узео бели барјак у руку и полако се упутио ка Немцима на врху брда. Гледао сам га са дивљењем и завидео му на толикој храбрости. Што се више његова фигура удаљавала од нас то је он више растао у мојим очима.

Трудили смо се да га пратимо што смо брже могли да бисмо га заштитили у случају напада. Али, с друге стране, морали смо ићи јако пажљиво да Немци не би открили наше бројно стање. Поручник је ишао једном стазом док смо ми ишли поред, пентрајући се преко камења и пробијајући се кроз жбуње. Али поручнику као да се журило јер смо га све чешће губили из вида. Истина, он је неколико пута застајао као да се решава да ли да настави пут или се врати. А онда, одједном, застао је као укопан. Пред њим су се појавила три Немца са машинкама у рукама. Исувише смо били далеко да бисмо могли чути њихов разговор. Убрзо и поручник и Немци нестали су иза гомиле камења.

Чекали смо десет, петнаест минута који су нам изгледали као вечност. Капетан није ни сам знао шта да ради и зато је сматрао да је најбоље да причека да види како ће се ствари развијати. Када је прошло отприлике двадесетак минута поручник и три немачка официра појавили су се иза стене и полако упутили стазом којом се поручник малочас пењао. Прошли су поред нас, али нас нису опазили јер смо били добро камуфлирани поред пута. Када су стигли до једне мање заравни поручник им је нешто показао и Немци су бацили оружје. Затим је један од официра поздравио нашег поручника и упутио се ка врху брда пролазећи опет поред нас да би се ускоро вратио са остатком Немаца који су били на врху брда. Бројали смо их, били су сви на броју: 87.

Када су војници стигли до нашег поручника и они су као оба немачка официра бацили оружје и постројили се. Тек тада нам је поручник дао знак да се појавимо. Капетан је наредио да једна десетина остане и штити наш прилаз а ми смо се полако упутили Немцима. Немачки пуковник је упитао где је амерички пуковник, командант операција. Капетан је погледао поручника и одмах му је било све јасно. Одговорио му је да је пуковник доле у варошици и наредио да сви тамо пођемо. Немце смо сместили у једну бараку концентрационог логора и онда нам је поручник испричао како је извршио своју мисију.

„Што сам се више удаљавао од вас страх ме је све више обузимао, почео је поручник своју причу. Горко сам се кајао што сам ноћас онако брзоплето предложио да идем да преговарам са Немцима. Знао сам да ме Немци посматрају кроз дурбине и често сам окретао главу у страну да не примете страх на моме лицу. Неколико пута сам се решавао да се окренем и вратим али нисам могао од срамоте. Када су се Немци појавили испред мене са напереним машинкама био сам као окамењен. Прикупио сам сву храброст и покушао да им говорим на немачком. Међутим, страх је био толико јак да сам једва успео да промуцам неколико речи. Срећом Немци су помислили да муцам због тога што слабо говорим немачки и један капетан ми се обратио на енглеском. Чим сам чуо енглеске речи храброст ми се потпуно повратила и ја сам одлучним гласом рекао: „Господо, наш пуковник ме је послао да преговарам о вашој предаји. У року од 20 минута наши разарачи и авиони почеће са бомбардовањем уколико се дотле не предате. После тога ће следити напад наших 600 војника који су се ноћас искрцали. Чему да гинете узалуд. Вероватно ће погинути и известан број наших војника, али зато ниједан од вас неће преживети".

Пуковник, коме је капетан превео моје речи, гледао ме је у очи као да је желео да из њих прочита да ли говорим истину или не. Издржао сам његов поглед мада су ми његове зенице изгледале као две огромне лопте. А онда, после дужег ћутања, пуковник ме је запитао: „Какав ћемо третман имати?"

„Третман ратних заробљеника према хашкој конвенцији, одговорио сам.

Пуковник је заћутао трудећи се да ништа не покаже на свом лицу. Најзад је дубоко уздахнуо и рекао: „Није срамота предати се надмоћнијем непријатељу".

Када је поручник завршио своју причу упутили смо се у собу у којој су се налазили немачки официри. Немачки пуковник је и даље инсистирао да види нашег пуковника. Изгледа да му је најзад постало све јасно и рече: „Овде уопште нема никаквог пуковника, ви немате 600 људи. Ви немате ни авионе ни разараче. Тешко да овде има више од тридесетак људи. Поручник нас је добро насамарио".

Наш капетан није ништа одговорио на све то. „Пазите, логор је миниран и сваки покушај бекства рђаво ће се за вршити по вас, добацио је излазећи".

Јесте ли већ чули да...

...љубитељи животиња у Енглеској потроше сваке

године за исхрану паса, мачака и птица око милијарду динара.

...људи-жабе открили су у мору недалеко од Стокхолма остатке једног трговачког брода саграђеног крајем 16. века. Труп

брода био је препун златника на којима се налази и година кад су исковани: 1685.

...у почетку су се коњи употребљавали у рату само за вучу бојних двоколица. Прве ратне коњице појавиле су се у централној Азији, постојбини коња.

.., у Кируни, у шведском делу Лапоније, биће ускоро завршена изградња једне куле високе сто метара

на којој ће се налазити лабораторија за мерење и проучавање ветрова.

...први струк дувана посађен је у Европи 1560. године, и то у Шпанији.

АМАЗОНКЕ У УКРАЈИНИ

Украјински археолози пронашли су у стародревном скитском гробљу неколико гробова амазонки. Гробови ових амазонки пронађени су у источној Украјини, у пределу између Бориспоља и Никопоља.

Поред неколико женских костура у гробовима су нађени украси од злата, огрлице, бисери и посуђе од глине. Све ово је веома добро очувано. Али изненађује нешто друго. Наиме, покрај тих предмета нађени су и други који никако не спадају у женске реквизите. Нађене су секире од бронзе, врхови стрела, оклопи за груди, топузи и копља.

Ови налази потврђују још једном истинитост старих бајки о амазонкама, женама ратницима, о којима су певали и писали велики антички песници и трагичари. Амазонке су се, како се сматра, бориле и живеле крај својих мужева, због чега су биле поштоване и омиљене. Скити, народ номадских пастира и војника, живео је у крајевима северно и северозападно од Црнога мора, где су као племенске заједнице настали крајем другог столећа пре нове ере.

WALT DISNEY

МИКИ

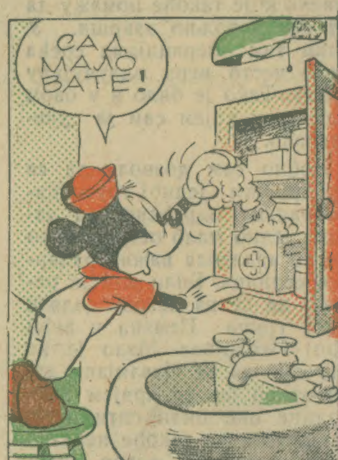

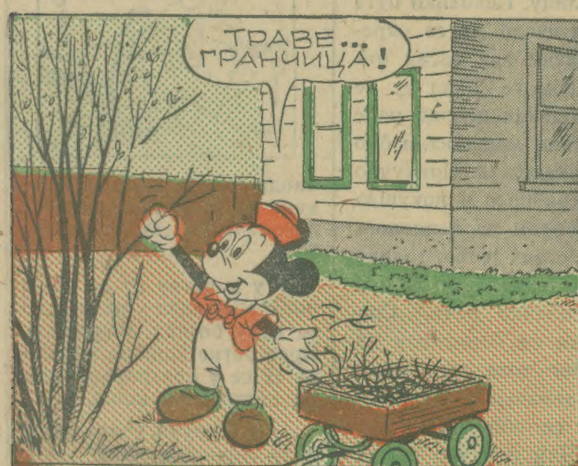

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 101-11-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 1.800; полугодишња 900; за иностранство: годишња 2.600, полугодишња 1.300 дин. Рукописи се не враћају.